

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο πενταμελές τμήμα)
της 8ης Οκτωβρίου 1996 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-24/93,

Compagnie maritime belge transports SA

και

Compagnie maritime belge SA,

εταιρίες βελγικού δικαίου, με έδρα την Αμβέρσα (Βέλγιο), εκπροσωπούμενες από τον Michel Waelbroeck και τον Denis Waelbroeck, δικηγόρους Βρυξελλών, και τον Aurelio Pappalardo, δικηγόρο Trapani, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης, κατά την έγγραφη διαδικασία, από τους Bernd Langeheine και Richard Lyal και, κατά την προφορική διαδικασία, από τους Richard Lyal, Paul Nemitz και Berend Jan Drijber, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

* Γλώσσες διαδικασίας: η αγγλική, η γερμανική και η ολλανδική.

καθής,

υποστηριζομένης από τις

Grimaldi, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Παλέρμο (Ιταλία),

και

Cobelfret, εταιρία βελγικού δικαίου, με έδρα την Αμβέρσα (Βέλγιο),

εκπροσωπούμενες από τον Mark Clough, barrister, του δικηγορικού συλλόγου Αγγλίας και Ουαλλίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του Aloyse May, 31, Grand-rue,

παρεμβαίνουσες,

T-25/93,

Dafra-Lines A/S, εταιρία δανικού δικαίου, με έδρα την Κοπεγχάγη, εκπροσωπούμενη από τους Michel Waelbroeck και Denis Waelbroeck, δικηγόρους Βρυξελλών, και τον Aurelio Pappalardo, δικηγόρο Trapani, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης, κατά την έγγραφη διαδικασία, από τους Bernd Langeheine και Richard Lyal και, κατά την προφορική διαδικασία, από τους Richard Lyal, Paul Nemitz και Berend Jan Drijber, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

T-26/93,

Deutsche Afrika-Linien GmbH & Co., εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον Michael Strobel, δικηγόρο Αμβούργου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του Nicolas Decker, 16, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης, κατά την έγγραφη διαδικασία, από τους Bernd Langeheine και Richard Lyal και, κατά την προφορική διαδικασία, από τους Richard Lyal, Paul Nemitz και Berend Jan Drijber, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

T-28/93,

Nedlloyd Lijnen BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Rotterdam (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη, κατά την έγγραφη διαδικασία, από τον Tom R. Ottervanger, δικηγόρο Rotterdam, και, κατά την προφορική διαδικασία, από τον Jacques Steenbergen, δικηγόρο Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο του Carlos Zeyen, 4, rue de l'Avenir,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης, κατά την έγγραφη διαδικασία, από τους Bernd Langeheine και Richard Lyal και, κατά την προφορική διαδικασία, από τους Richard Lyal, Paul Nemitz και Berend Jan Drijber, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 93/82/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450: Cewal, Cowac, Ukwal) και του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450: Cewal) (ΕΕ 1993, L 34, σ. 20),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους C. P. Briët, Πρόεδρο, P. Lindh, A. Potocki, R. M. Moura Ramos και J. L. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 26ης Μαρτίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Κατόπιν καταγγελιών που της υποβλήθηκαν βάσει του άρθρου 10 του κανονισμού (ΕΟΚ) 4056/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για τον καθορισμό του τρόπου εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης στις θαλάσσιες μεταφορές (ΕΕ L 378, σ. 4, στο εξής: κανονισμός 4056/86), η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία εξετάσεως της πρακτικής που ακολουθούν οι ναυτιλιακές διασκέψεις (ομάδες μεταφορέων, conférences) που εκτελούν μεταφορές στις γραμμές μεταξύ Ευρώπης και Δυτικής Αφρικής.
- 2 Η μία από τις καταγγελίες αυτές υποβλήθηκε από την Association of Independent West African Shipping Interests (στο εξής: Aiwasi), όμιλο ανεξαρτήτων, δηλαδή μη ανηκόντων σε ναυτιλιακή διάσκεψη, εφοπλιστών της Κοινότητας. Η Grimaldi, ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση με έδρα το Παλέρμο, και η

Cobelfret, ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση με έδρα την Αμβέρσα (στο εξής θα αποκαλούνται από κοινού G και C), είναι ιδρυτικά μέλη της Aiwasi. Από τον Ιούλιο του 1985, οι G και C έχουν θέσει σε εφαρμογή κοινή επιχείρηση μεταφορών μεταξύ Βόρειας Ευρώπης και Ζαΐρ.

- 3 Η Associated Central West Africa Lines (στο εξής: Cewal) είναι ναυτιλιακή διάσπαση της οποίας η γραμματεία βρίσκεται στην Αμβέρσα. Αποτελεί ένωση ναυτιλιακών εταιριών οι οποίες εκτελούν τα τακτικά δρομολόγια της γραμμής μεταξύ των λιμένων του Ζαΐρ και της Αγκόλας και εκείνων της Βόρειας Θάλασσας, με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο.
- 4 Η Compagnie maritime belge SA (στο εξής: CMB) είναι εταιρία holding του ομίλου CMB. Ο όμιλος αυτός ασκεί τις δραστηριότητές του κυρίως στον τομέα του εφοπλισμού, της διαχείρισης και της εκμεταλλεύσεως των θαλάσσιων εμπορευματικών μεταφορών. Στις 7 Μαΐου 1991, συστάθηκε από 1ης Ιανουαρίου 1991 χωριστό νομικό πρόσωπο που περιελάμβανε τις υπηρεσίες γραμμής και τις εναλλακτικές υπηρεσίες, η Compagnie maritime belge transports SA (στο εξής: CMBT).
- 5 Η Dafra-Lines A/S (στο εξής: Dafra-Lines) είναι μέλος της Cewal. Από 1ης Ιανουαρίου 1988, η Dafra-Lines είναι εταιρία του ομίλου CMB.
- 6 Η Deutsche Afrika-Linien GmbH & Co. (στο εξής: DAL) είναι μέλος της διασπάσεως Cewal. Μέχρι την 1η Απριλίου 1990, ήταν ο μοναδικός μέτοχος της εταιρίας Woermann-Linie Afrikanische Schifffahrts-Gesellschaft mbH. Την 1η Απριλίου 1990, μεταβίβασε τις μετοχές της στη CMB, η οποία, από 1ης Ιανουαρίου 1991, ενσωμάτωσε τις δραστηριότητες της εταιρίας στα πλαίσια της CMBT.
- 7 Η Nedlloyd Lijnen BV (στο εξής: Nedlloyd) είναι επίσης μέλος της Cewal.

- 8 Μετά τη διεξαγωγή της έρευνας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/82/ΕΟΚ, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450: Cewal, Cowac, Ukwal) και του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450 — Cewal) (ΕΕ 1993, L 34, σ. 20) (στο εξής: απόφαση). Η απόφαση αυτή διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 85 διαπραχθείσα από τρεις ναυτιλιακές διασκέψεις καθώς και παράβαση του άρθρου 86 από τα μέλη της Cewal και κατά συνέπεια επιβάλλει σε ορισμένα από αυτά πρόστιμο. Η απόφαση αυτή μπορεί να συνοψιστεί ως εξής.

Παρουσίαση της απόφασης

Το νομικό πλαίσιο της ασκήσεως των δραστηριοτήτων θαλάσσιων εμπορευματικών μεταφορών

- 9 Για δεδομένη θαλάσσια διασύνδεση, οι λεπτομέρειες κατανομής των μεταφερομένων από ναυτιλιακή διάσκεψη φορτίων διέπονται από κώδικα συμπεριφοράς που συνέταξε η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (στο εξής: κώδικας Cnuced) και, ειδικότερα, από την κλίμακα κατανομής «40: 40: 20». Σύμφωνα με την κλίμακα αυτή, στις εθνικές εφοπλιστικές εταιρίες καθεμιάς από τις χώρες που βρίσκονται εκατέρωθεν δεδομένης θαλάσσιας διασυνδέσεως παραχωρείται το 40 % των φορτίων που μεταφέρει η διάσκεψη, ενώ το υπόλοιπο 20 % παραχωρείται στις εφοπλιστικές εταιρίες τρίτων χωρών που είναι μέλη της ίδιας διασκέψεως.
- 10 Εξάλλου, η πολιτική των αφρικανικών κρατών στον τομέα των θαλάσσιων διεθνών μεταφορών εναρμονίζεται στα πλαίσια της Υπουργικής Διασκέψεως των Κρατών της Δυτικής και Κεντρικής Αφρικής για τις θαλάσσιες μεταφορές (Cmeac), η οποία ιδρύθηκε το 1975. Η διάσκεψη αυτή έχει εκδώσει διάφορα ψηφίσματα τα οποία προτρέπουν τα αφρικανικά κράτη να παραχωρούν κατά προτεραιότητα τα φορτία τους σε εθνικές εφοπλιστικές εταιρίες και να υιοθετήσουν συστήματα ελέγχου για την αποτελεσματική εφαρμογή της «κλίμακας κατανομής» των μεταφερομένων φορτίων, όπως αυτή προβλέπεται στον κώδικα Cnuced.

11 Ως προς τη θαλάσσια διασύνδεση Βόρειας Ευρώπης και Ζαΐρ, η κατανομή των φορτίων σύμφωνα με τον κανόνα 40:40:20 του κώδικα Cnuced συγκρομμενοποιείται με τρία είδη μέτρων:

- τη συμμετοχή της Compagnie maritime zaïroise (στο εξής: CMZ) ως μέλους της διασκέψεως Cewal·
- τη θέσπιση από τις αρχές του Ζαΐρ κανονιστικού πλαισίου αποτελούμενου από το νομοθετικό διάταγμα 67/272 της 23ης Ιουνίου 1967 και από την εγκύκλιο 139 (IV) της 13ης Ιανουαρίου 1972 της Τράπεζας του Ζαΐρ. Η εγκύκλιος αυτή, εκδοθείσα στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί συναλλάγματος, όριζε, μεταξύ άλλων, ότι τα εμπορεύματα που εισάγονται στη Δημοκρατία του Ζαΐρ από γερμανικούς, βελγικούς, ολλανδικούς και σκανδιναβικούς λιμένες ή εξάγονται από τη Δημοκρατία του Ζαΐρ με προορισμό τους λιμένες αυτούς θα πρέπει να μεταφέρονται με πλοία των ναυτιλιακών εταιριών που είναι μέλη της Cewal. Επιπλέον, για να εξαναγκασθούν οι εφοπλιστές να αντικαταστήσουν, στις συμβάσεις ναυλώσεως που συνάπτουν με τους ναυλωτές, το δαπανηρό για τις νομισματικές αρχές του Ζαΐρ σύστημα ετεροχρονισμένων εκπτώσεων με ένα σύστημα άμεσων εκπτώσεων, δεν επιτρεπόταν πλέον στις εγκεκριμένες τράπεζες να πληρώνουν σε συνάλλαγμα το κόστος των θαλασσιών μεταφορών, οι δε τράπεζες που δεν τηρούσαν τις κανονιστικές αυτές διατάξεις δεν ελάμβαναν την άμεση έκπτωση που αναγραφόταν στο τιμολόγιο.

Μετά τη δημοσίευση της εγκυκλίου αυτής, οι συμβάσεις που συνάπτονταν από τις ναυτιλιακές εταιρίες της Cewal περιελάμβαναν πράγματι σύστημα άμεσων εκπτώσεων. Μέχρι το 1985, η εφαρμογή του συστήματος διασφαλιζόταν με ειδική μνεία επί των σχετικών με το συνάλλαγμα εγγράφων, η οποία βεβαίωνε ότι το φορτίο είχε μεταφερθεί με πλοίο το οποίο εκμεταλλεύεται η Cewal («Φόρτωση σε πλοίο Cewal»). Με εγκύκλιο της 26ης Δεκεμβρίου 1985, η Τράπεζα του Ζαΐρ ανήγγειλε την κατάργηση του συστήματος αυτού·

- τη σύναψη μεταξύ του Office [zaïrois] de gestion du fret maritime (Ζαΐρινού Οργανισμού Διαχείρισεως Θαλασσίων Ναυλώσεων, στο εξής: Ogefrem) και της Cewal συμφωνίας, το άρθρο 1 της οποίας ορίζει:

«Ο Ogefrem, ενόψει των προνομίων που του απονέμει ο νόμος, και η διάσκεψη Cewal μερμούν ώστε το σύνολο των προς μεταφορά εμπορευμάτων στο πλαίσιο του πεδίου των δραστηριοτήτων της διασκέψεως Cewal να ανατίθεται σε ναυτιλιακές εταιρίες που είναι μέλη αυτής της ναυτιλιακής διασκέψεως.

Με ρητή συμφωνία των δύο ενδιαφερομένων μερών, θα μπορούν να προβλέπονται παρεκκλίσεις.»

Παρά το δεύτερο αυτό εδάφιο, ο Ogeftem, χωρίς τη συναίνεση της Cewal, δέχθηκε να μετέχει ναυτιλιακή εταιρία που δεν ήταν μέλος της διασκέψεως αυτής, δηλαδή οι G και C, στην εκτέλεση δρομολογίων από και προς το Ζαΐρ.

Οι παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης

- 12 Κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών, οι μεταφορές μεταξύ των λιμένων της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης και των λιμένων της Δυτικής Αφρικής κατανέμονταν μεταξύ τριών ναυτιλιακών διασκέψεων: της Cewal, της Continent West Africa Conference (στο εξής: Cowac) και της United Kingdom West Africa Lines Joint Service (στο εξής: Ukwal), καθεμιά από τις οποίες εκμεταλλευόταν διαφορετικές δέσμες γραμμών.
- 13 Στην απόφασή της, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι αυτή η κατανομή των μεταφορών ήταν το αποτέλεσμα ορισμένων συμφωνιών που είχαν συναφθεί μεταξύ των τριών διασκέψεων, αντικείμενο δε των συμφωνιών αυτών ήταν η απαγόρευση στις εταιρίες μέλη μιας διασκέψεως να εκτελούν μεταφορές ως ανεξάρτητοι εφοπλιστές στους λιμένες που υπάγονται στη σφαίρα επιρροής της μιας εκ των δύο άλλων διασκέψεων. Μια εταιρία, για να εκτελεί μεταφορές σε γραμμή άλλης διασκέψεως, έπρεπε προηγουμένως να γίνει μέλος αυτής της διασκέψεως.
- 14 Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συμφωνίες αυτές συνιστούσαν στεγανοποίηση της αγοράς αντίθετη προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και δεν μπορούσαν να τύχουν απαλλαγής ούτε βάσει του άρθρου 3 του κανονισμού 4056/86 ούτε βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

Οι παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης

- 15 Αφού προσδιόρισε τη σχετική αγορά, η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως που κατείχαν συλλογικά τα μέλη της διασκέψεως Cewal. Η Επιτροπή χαρακτήρισε καταχρηστικές, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, τρεις πρακτικές που ακολουθούσαν τα μέλη της διασκέψεως αυτής με σκοπό τον εξοβελισμό του βασικού ανεξάρτητου ανταγωνιστή στις εν λόγω μεταφορές. Οι πρακτικές αυτές συνίσταντο στο να:
- μετέχουν στην εφαρμογή της συμφωνίας συνεργασίας με τον Ogefrem και να ζητούν κατ' επανάληψη, με διάφορα διαβήματα, την αυστηρή τήρησή της·
  - τροποποιούν τους ναύλους τους, παρεκκλίνοντας από τις ισχύουσες τιμές, προκειμένου να προσφέρουν παρόμοιους ή χαμηλότερους ναύλους από εκείνους του κυριότερου ανεξάρτητου ανταγωνιστή για σκάφη που απέπλεαν την ίδια ημέρα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες (πρακτική αποκαλούμενη «μαχητικά πλοία»). Σύμφωνα με την απόφαση, το όλο σύστημα οδηγούσε σε ζημίες που υφίσταντο τα μέλη της Cewal·
  - συνάπτουν συμβάσεις πίστωσης που επιβάλλονταν κατά 100 % (συμπεριλαμβανομένων των εμπορευμάτων που πωλούνται ελεύθερα επί του καταστρώματος) πέραν των ορίων των διατάξεων του άρθρου 5, σημείο 2, του κανονισμού 4056/86, χρησιμοποιώντας ειδικά «μαύρες λίστες» για τους ναυλωτές που δεν τηρούσαν τις συμφωνίες.

Το διατακτικό της απόφασης και οι επιβληθείσες κυρώσεις

- 16 Το διατακτικό της απόφασης διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (άρθρο 1) και του άρθρου 86 (άρθρο 2). Διατάσσει την παύση των παραβάσεων αυτών (άρθρο 3) και τη μη επανάληψη της βεβαιωμένης στο άρθρο 1 παραβάσεως (άρθρο 4). Συνιστά την προσαρμογή

των συμβάσεων πίστεως σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, σημείο 2, του κανονισμού 4056/86 (άρθρο 5). Σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού η Επιτροπή επέβαλε, για τις βεβαιούμενες στο άρθρο 2 καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσεως, τα εξής πρόστιμα (άρθρο 6):

— 9,6 εκατομμύρια ECU στη CMB·

— 200 000 ECU σε καθεμία από τις Dafra-Lines και Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie·

— 100 000 ECU στη Nedlloyd Lijnen BV.

Τα πρόστιμα αυτά έπρεπε να καταβληθούν εντός προθεσμίας τριών μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως. Σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης καταβολής, το ποσό επιβαρύνεται αυτοδικαίως με τόκους με ετήσιο επιτόκιο 13,25 % (άρθρο 7).

Διαδικασία

17 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 19 Μαρτίου 1993, η CMB και η CMBT άσκησαν προσφυγή, η οποία έλαβε τον αριθμό T-24/93, με κύριο αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως.

18 Με χωριστό δικόγραφο που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 13 Απριλίου 1993, η CMBT κατέθεσε επίσης αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων, ζητώντας αναστολή εκτελέσεως, μέχρι τη δημοσίευση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου επί της ουσίας της διαφοράς, αφενός μεν, των άρθρων 6 και 7 του διατακτικού της αποφάσεως, καθόσον επιβάλλουν πρόστιμο στη CMB, αφετέρου δε, του άρθρου 3 της αποφάσεως, καθόσον αυτό επιβάλλει στη διάσκεψη Cewal και στα μέλη της να θέσουν τέρμα στη συμφωνία συνεργασίας με τον Ogefrem.

- 19 Με διάταξη της 13ης Μαΐου 1993 (Τ-24/93 R, CMBT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-543), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου έκανε δεκτό το αίτημα των G και C να παρέμβουν στη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων και απέρριψε το αίτημα λήψεως προσωρινών μέτρων.
- 20 Με διάταξη της 23ης Ιουλίου 1993 (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή), ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε το αίτημα των G και C να παρέμβουν στη δίκη υπέρ της καθής και δέχθηκε εν μέρει το αίτημα των προσφευγουσών για τη διαφύλαξη του απορρήτου, έναντι των G και C, ορισμένων σημείων του δικογράφου και των παραρτημάτων του.
- 21 Με διάταξη της 21ης Μαρτίου 1994 (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή), ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου δέχθηκε εν μέρει το αίτημα των προσφευγουσών για διαφύλαξη του απορρήτου, έναντι των G και C, ορισμένων σημείων των υπομνημάτων αντικρούσεως, απαντήσεως και ανταπαντήσεως, καθώς και ορισμένων παραρτημάτων τους.
- 22 Με διάταξη της 19ης Μαρτίου 1996 (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή), ο Πρόεδρος του τρίτου πενταμελούς τμήματος του Πρωτοδικείου απέρριψε το αίτημα των προσφευγουσών για διαφύλαξη του απορρήτου, έναντι των G και C, ορισμένων αποσπασμάτων των απαντήσεων της Επιτροπής στις υποβληθείσες από το Πρωτοδικείο γραπτές ερωτήσεις και ορισμένων παραρτημάτων των απαντήσεων αυτών.
- 23 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 19 και 22 Μαρτίου 1993, η Dafra-Lines, η DAL και η Nedlloyd άσκησαν εκάστη κύρια προσφυγή. Οι προσφυγές αυτές έλαβαν αντιστοίχως τους αριθμούς Τ-25/93, Τ-26/93 και Τ-28/93 και έχουν ως κύριο αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως.
- 24 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Εντούτοις, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα και να απαντήσουν σε ορισμένες γραπτές ερωτήσεις.

- 25 Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις κατά τη δημόσια συζήτηση της 26ης Μαρτίου 1996.

Αιτήματα των διαδίκων

- 26 Στην υπόθεση T-24/93, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση στο σύνολό της·

— επικουρικώς:

— να ακυρώσει ή τουλάχιστον να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο·

— να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει όλα τα σχετικά με τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου έγγραφα·

— εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων.

Οι παρεμβαίνουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής και των παρεμβαίνουσών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων.

27 Στην υπόθεση Τ-25/93, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση·

— επικουρικώς:

— να ακυρώσει ή τουλάχιστον να μειώσει το επιβληθέν πρόστιμο·

— να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει όλα τα σχετικά με τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου έγγραφα·

— εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Στην υπόθεση Τ-26/93, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση·

— επικουρικώς, να ακυρώσει ή τουλάχιστον να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

29 Στην υπόθεση T-28/93, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει, εν όλω ή εν μέρει, την απόφαση·
- να ακυρώσει ή τουλάχιστον να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο·
- να λάβει τα κατά την κρίση του ενδεδειγμένα μέτρα·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

30 Στις υποθέσεις T-25/93, T-26/93 και T-28/93, η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

31 Αφού άκουσε κατά την προφορική διαδικασία τις απόψεις των διαδίκων επί του σημείου αυτού, το Πρωτοδικείο (τρίτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να συνενώσει τις τέσσερις υποθέσεις για την έκδοση αποφάσεως.

Ως προς τα κύρια αιτήματα περί ακυρώσεως της αποφάσεως

32 Προς στήριξη των ακυρωτικών τους αιτημάτων οι προσφεύγουσες επικαλούνται τέσσερις λόγους. Πρώτον, στην υπόθεση T-26/93, η προσφεύγουσα προβάλλει ως λόγο διαδικαστικές πλημμέλειες. Δεύτερον, στις υποθέσεις T-24/93, T-25/93 και T-28/93, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι επίδικες πρακτικές δεν επηρεάζουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο και, στις υποθέσεις T-24/93 και

Τ-25/93, ότι οι σχετικές αγορές δεν αποτελούν τμήμα της κοινής αγοράς. Τρίτον, στις υποθέσεις Τ-24/93, Τ-25/93 και Τ-26/93, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι οι επίδικες πρακτικές έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Τέταρτον, σε κάθε υπόθεση, υποστηρίζουν ότι οι επίδικες πρακτικές δεν συνιστούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια άρθρου 86 της Συνθήκης.

1. Ως προς τον πρώτο λόγο περί διαδικαστικών πλημμελειών που θίγουν τη νομιμότητα της αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

33 Στην υπόθεση Τ-26/93, η προσφεύγουσα DAL υποστηρίζει, πρώτον, ότι δεν ήταν αποδέκτης της γνωστοποιήσεως των αιτιάσεων της 14ης Αυγούστου 1990, η οποία εστάλη στην εταιρία Woermann-Linie Afrikanische Schiffahrts-Gesellschaft mbH. Κατά την ημερομηνία αυτή όμως, η εταιρία αυτή είχε ήδη μεταβιβασθεί στη CMB από 1ης Απριλίου 1990 και η DAL δεν ήταν πλέον μέλος της Cewal. Οι αιτιάσεις της Επιτροπής απευθύνονταν στα μέλη της διασκέψεως που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α της γνωστοποιήσεως αυτής, μεταξύ των οποίων δεν μνημονεύεται η προσφεύγουσα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των δικαιωμάτων άμυνας (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 2639). Δεύτερον, το άρθρο 6 της αποφάσεως επιβάλλει πρόστιμο σε εταιρία, την Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie, η οποία δεν υπάρχει. Οσάκις όμως μια απόφαση επιβάλλει πρόστιμο στους αποδέκτες της, όπως εν προκειμένω, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα σαφούς εξατομικεύσεώς τους. Η απόφαση, μη διευκρινίζοντας εάν αφορά την DAL και/ή την Woermann-Linie Afrikanische Schiffahrts-Gesellschaft mbH, πάσχει από διαδικαστική πλημμέλεια.

34 Καταρχάς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η προσφεύγουσα ήταν αρχικώς ο μοναδικός μέτοχος της Woermann-Linie Afrikanische Schiffahrts-Gesellschaft mbH και ότι από 1ης Απριλίου 1990 μεταβίβασε τα μερίδιά της στη CMB. Ως προς τον αποδέκτη της γνωστοποιήσεως των αιτιάσεων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όπως προκύπτει από το παράρτημα Κ 7 του δικογράφου, η προσφεύγουσα έλαβε τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων και απάντησε σ' αυτήν, οπότε

δεν μπορεί να τίθεται ζήτημα παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας. Όσον αφορά τον αποδέκτη της αποφάσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να γνωρίζει ότι η απόφαση αφορούσε την ευθύνη της για τη συμπεριφορά της Woermann-Linie, της οποίας η προσφεύγουσα — η οποία ασκούσε δραστηριότητες στη Δυτική και Κεντρική Αφρική μόνον υπό την επωνυμία της Woermann-Linie — ήταν ο μοναδικός μέτοχος κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή φρονεί ότι η προσφεύγουσα εσφαλμένα υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις απευθύνονταν σε επιχείρηση διαφορετική από εκείνη του αποδέκτη της αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 35 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η προσφεύγουσα DAL ήταν μέχρι την 1η Απριλίου 1990 ο μοναδικός μέτοχος της Woermann-Linie Afrikanische Schifffahrt-Gesellschaft mbH. Όπως προκύπτει από το παράρτημα Κ 7 του δικογράφου, η ίδια η προσφεύγουσα απάντησε στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων και δεν αμφισβητεί ότι έλαβε γνώση της γνωστοποίησεως. Εξάλλου, όπως η ίδια βεβαιώνει στην εισαγωγή της απαντήσεως αυτής, η προσφεύγουσα απάντησε στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων η οποία εκδόθηκε στο όνομα της Woermann-Linie, δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία κατηγορείται είναι προγενέστερα της μεταβιβάσεως της θυγατρικής εταιρίας. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι το πρώτο σκέλος του λόγου περί παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να απορριφθεί.
- 36 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με το παράρτημα I της αποφάσεως, η εταιρία Deutsche Afrika Linien-Woermann Linie ήταν ο αποδέκτης της αποφάσεως. Δεν αμφισβητείται ότι η επωνυμία αυτή δεν αντιστοιχεί, αυτή καθαυτή, σε καμιά νομικώς υφισταμένη εταιρία. Εντούτοις, όπως έχει ειπωθεί, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν αντελήφθη ότι η γνωστοποίηση των αιτιάσεων την αφορούσε ως μητρική εταιρία της Woermann-Linie κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών. Επομένως, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η διατύπωση στο παράρτημα I και στο άρθρο 6 της αποφάσεως, η οποία συνίσταται στη ζεύξη και στη συνένωση των επωνυμιών της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας, υποδείκνυε σαφώς στην προσφεύγουσα ότι η απόφαση απευθυνόταν σ' αυτήν και ότι της επιβλήθηκε πρόστιμο λόγω της συμπεριφοράς της πρώην θυγατρικής της, της οποίας ήταν ο μοναδικός μέτοχος μέχρι την 1η Απριλίου 1990 και επ' ονόματι της οποίας ασκούσε δραστηριότητες στη Δυτική και Κεντρική Αφρική.
- 37 Επομένως ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί.

2. *Επί του δευτέρου λόγου περί μη παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης*

Επιχειρήματα των διαδίκων

38 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι ο σκοπός των ναυτιλιακών διασκέψεων είναι η ορθολογική οργάνωση των υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών, πράγμα που αναγνωρίζουν η Έκθεση της Επιτροπής περί της εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών [COM(85) 90 τελικό, παράγραφοι 62 και επ.] και η όγδοη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού 4056/86. Επομένως, τα προσφερόμενα από τις ναυτιλιακές διασκέψεις πλεονεκτήματα δικαιολογούν την αποδοχή ορισμένων περιορισμών του ανταγωνισμού ως αντιστάθμισμα των ωφελημάτων που οι χρήστες αντλούν από το σύστημα. Εξάλλου, το άρθρο 3 του κανονισμού 4056/86 απαλλάσσει την πρακτική που τους προσάπτει η Επιτροπή.

39 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, στην πραγματικότητα, το επιλεγέν από τις ναυτιλιακές διασκέψεις σύστημα δεν θίγει τον ανταγωνισμό μεταξύ των μελών τους, καθόσον διατηρείται στο ακέραιο η δυνατότητα προσχωρήσεως σε άλλη διάσκεψη και επομένως η δυνατότητα εκτελέσεως μεταφορών στις εν λόγω γραμμές ως μέλος της διασκέψεως αυτής. Αντιθέτως προς όσα βεβαιώνει η Επιτροπή στο σημείο 37 της αποφάσεώς της, η διαδικασία προσχωρήσεως μέλους μιας διασκέψεως σε άλλη διάσκεψη δεν είναι ούτε μακρά ούτε με αβέβαιη έκβαση, όπως προκύπτει από το γεγονός ότι, μεταξύ των 45 μελών που ανήκουν σε μία από τις εν λόγω τρεις διασκέψεις, τα 27 είναι μέλη τουλάχιστον δύο εξ αυτών. Επιπλέον, το αν οι G και C δεν μπόρεσαν να προσχωρήσουν στη Cewal, την οποία η Επιτροπή αδίκως κατηγορεί ότι είναι «κλειστή» διάσκεψη, αυτό οφείλεται αποκλειστικά στην άρνησή τους να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο προσχωρήσεως.

40 Στο στάδιο της απαντήσεως, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την εγκυρότητα των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων ερείδεται η απόφαση. Οι προσφεύγουσες συνάγουν ότι είναι ανακριβής η διαπίστωση που περιέχεται στο σημείο 38 του αιτιολογικού της αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία συμφωνίες μεταξύ των μελών των διασκέψεων απαγορεύουν στα μέλη τους να εκτελούν μεταφορές ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις στις ζώνες δραστηριότητας εκάστης των δύο άλλων διασκέψεων.

- 41 Στο πρώτο σκέλος του λόγου η Επιτροπή αντιτάσσει ότι, αν και σύμφωνα με τον κανονισμό 4056/86 τα πλεονεκτήματα που παρέχουν οι ναυτιλιακές διασκέψεις δικαιολογούν ορισμένους περιορισμούς του ανταγωνισμού, εντούτοις η προβλεπόμενη στο άρθρο 3 του κανονισμού εξαίρεση δεν καλύπτει όλες τις δραστηριότητες των ναυτιλιακών διασκέψεων και ιδίως δεν καλύπτει τις συμφωνίες περί μη ανταγωνισμού όπως οι επίμαχες εν προκειμένω. Εξάλλου, ο κανονισμός προβλέπει ρητώς, στην όγδοη αιτιολογική του σκέψη, την ύπαρξη ανεξαρτήτων εφοπλιστικών επιχειρήσεων.
- 42 Στο δεύτερο σκέλος του λόγου η Επιτροπή αντιτάσσει ότι οι προσφεύγουσες απαρδέκτως αμφισβητούν για πρώτη φορά κατά το στάδιο της απαντήσεως την ίδια την ύπαρξη πάσης υποχρεώσεως μη ανταγωνισμού μεταξύ των τριών διασκέψεων.
- 43 Επί της ουσίας, ο ισχυρισμός των προσφευγουσών περί μη υπάρξεως συμφωνίας μεταξύ των ναυτιλιακών διασκέψεων έρχεται σε αντίθεση τόσο προς την απάντηση της Cewal στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων όσο και προς ορισμένα άλλα έγγραφα που προσκόμισε η Cewal. Όλα αυτά τα έγγραφα αναφέρουν υποχρεώσεις μη αναμείξεως των μελών μιας διασκέψεως στα δρομολόγια των οποίων η εκτέλεση διασφαλίζεται από τις δύο άλλες διασκέψεις, οι οποίες έχουν διωχθεί μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 4056/86.
- 44 Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, το μόνο ζήτημα που τίθεται είναι αν υπήρχαν συμφωνίες περιορίζουσες τον ανταγωνισμό μεταξύ ναυτιλιακών διασκέψεων. Η ενδεχόμενη ανάληψη μέρους των δρομολογίων από ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις θα ήταν επομένως χωρίς επίπτωση. Επίσης, ο ισχυρισμός ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των τριών διασκέψεων θα διαφυλασσόταν με την ελεύθερη προσχώρηση των μελών μιας διασκέψεως σε άλλη διάσκεψη προβάλλεται αλυσιτελώς, καθόσον αντικείμενο των επιδίκων συμφωνιών ήταν ο περιορισμός του ανταγωνισμού. Ως προς τον κλειστό χαρακτήρα της διασκέψεως, η Επιτροπή φρονεί ότι αυτό σε καμιά περίπτωση δεν συνιστά αιτίαση.
- 45 Οι παρεμβαίνουσες δεν υπέβαλαν παρατηρήσεις επί του σημείου αυτού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 46 Καταρχάς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι οι μεταξύ διασκέψεων συμφωνίες, κατά τις οποίες τα μέλη μιας διασκέψεως πρέπει να μην παρεμβαίνουν ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις στη ζώνη δραστηριότητας άλλης διασκέψεως που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη συμφωνία, μνημονεύονται ρητά στο τηλετύπημα του προέδρου της Cewal προς την Cowac με ημερομηνία 6 Οκτωβρίου 1989 και στα πρακτικά του Zaïre Pool Committee της 19ης Σεπτεμβρίου 1989. Κατά τα λοιπά, η Cewal είχε ρητά δεχθεί στην απάντησή της στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων την ύπαρξη των συμφωνιών αυτών. Επομένως, ο αντλούμενος από τη μη ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ διασκέψεων ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί, χωρίς να χρειάζεται να αποφανθεί το Πρωτοδικείο ως προς το αν είναι νέος κατά την έννοια του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 47 Ακολούθως, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών προσπαθεί να αποδείξει ότι τέτοιες συμφωνίες δεν μπορούν να συνιστούν παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης.
- 48 Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, πρώτον, ότι, ενόψει της γενικής αρχής περί απαγορεύσεως των συμπράξεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό την οποία θεσπίζει το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οι παρεκκλίνουσες διατάξεις που περιέχονται σε κανονισμό απαλλαγής πρέπει, λόγω της φύσεώς τους, να ερμηνεύονται στενά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Απριλίου 1993, T-9/92, Peugeot κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, II-493, σκέψη 37). Το αυτό ισχύει επίσης για τις διατάξεις του κανονισμού 4056/86 οι οποίες εξαιρούν ορισμένες συμφωνίες από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, καθόσον το άρθρο 3 του κανονισμού εισάγει εξαίρεση κατά κατηγορία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.
- 49 Επομένως, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν εγκύρως να ισχυρίζονται ότι οι επίδικες πρακτικές εμπίπτουν στην εξαίρεση του άρθρου 3, στοιχείο γ', του κανονισμού 4056/86, περί συντονισμού ή κατανομής των ταξιδιών και των εξυπηρετούμενων λιμένων «μεταξύ των μελών της διάσκεψης», δεδομένου ότι η προκειμένη περίπτωση αφορά συμφωνίες κατανομής μεταξύ διασκέψεων. Εξάλλου, η εξαίρεση του άρθρου 3 αφορά συμφωνίες οι οποίες πρωτίστως έχουν σκοπό τον από κοινού καθορισμό των ναύλων, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

50 Εξάλλου, οι διάδικοι δεν μπορούν λυσιτελώς να ισχυρίζονται ότι ακόμη και ο σκοπός μιας ναυτιλιακής διασκέψεως έχει αναγνωρισθεί ως επωφελής, πράγμα που ουδόλως αμφισβητείται από την Επιτροπή. Η περίπτωση αυτή, μολονότι είναι ικανή να δικαιολογήσει τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο κανονισμός, δεν μπορεί να σημαίνει ότι κάθε περιορισμός του ανταγωνισμού που είναι το αποτέλεσμα ναυτιλιακών διασκέψεων δεν εμπίπτει στην απαγορευτική αρχή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

51 Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν είναι λυσιτελή. Ειδικότερα, οι λόγοι για τους οποίους οι G και C δεν μπόρεσαν να προσχωρήσουν στη Cewal δεν ασκεί καμιά επιρροή, καθόσον ο καταγγελλόμενος περιορισμός του ανταγωνισμού συνίσταται στην ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ διασκέψεων. Επίσης, το ότι οι διαδικασίες προσχωρήσεως σε μια διάσκεψη δεν είναι ούτε μακρές ούτε με αβέβαιη έκβαση δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι σκοπός των συμφωνιών είναι να απαγορεύει στα μέλη μιας διασκέψεως να εξυπηρετούν γραμμή άλλης διασκέψεως ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις.

52 Επομένως, ο στηριζόμενος στη μη παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης λόγος πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί του τρίτου λόγου περί μη παραβάσεως του άρθρου 86 της Συνθήκης

Επί του πρώτου σκέλους του λόγου περί μη υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως που κατέχουν συλλογικά τα μέλη της Cewal

Ως προς τον συλλογικό χαρακτήρα της θέσεως των μελών της Cewal στην αγορά

— Επιχειρήματα των διαδίκων

53 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το άρθρο 86 της Συνθήκης απαγορεύει την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αλλ' όχι το γεγονός ότι μία ή περισσότερες επιχειρήσεις

κατέχουν δεσπόζουσα θέση, ατομική ή συλλογική. Από αυτό προκύπτει ότι η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο στην εξαιρετική περίπτωση κατά την οποία οι επιχειρήσεις συλλογικά έχουν εκμεταλλευθεί καταχρηστικώς τη δεσπόζουσα θέση που κατέχουν ατομικώς, διαφορετικά το άρθρο 85 της Συνθήκης θα έχανε την πρακτική αποτελεσματικότητά του.

54 Κατά τις προσφεύγουσες, στην απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, Τ-68/89, Τ-77/89 και Τ-78/89, *Vetro* κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1403), το Πρωτοδικείο δέχθηκε μόνον ως αρχή την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως. Με κανένα τρόπο, η απόφαση αυτή, η οποία στη σκέψη της 358 αναφερόταν στις ναυτιλιακές διασκέψεις, δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι τα μέλη μιας ναυτιλιακής διασκέψεως κατέχουν εξ υποθέσεως συλλογική δεσπόζουσα θέση. Αντιθέτως προς τον κανόνα που θέτει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 360 της προμνησθείσας αποφάσεως *Vetro* κ.λπ., η Επιτροπή περιορίστηκε, κατά τις προσφεύγουσες, στην «ανακύκλωση» των πραγματικών περιστατικών που φέρονται να συνιστούν παράβαση του άρθρου 85, αλλά εξαιρούνται δυνάμει του κανονισμού 4056/86, για να τα καταδικάσει βάσει του άρθρου 86. Διαπιστώνοντας την ύπαρξη κοινών ναύλων μεταξύ των μελών της *Cewal*, η Επιτροπή δεν απέδειξε στην προκειμένη περίπτωση, όπως έπραξε στην απόφασή της 92/262/ΕΟΚ της 1ης Απριλίου 1992, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.450 — Εφοπλιστικές επιτροπές της Γαλλίας και των κρατών της Δυτικής Αφρικής) (ΕΕ L 134, σ. 1, σημεία 53 και επ.), την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως.

55 Κατά την Επιτροπή, η οποία αναφέρεται ιδίως στην προμνησθείσα απόφαση *Vetro* κ.λπ. (σκέψεις 358 και 359), δεν είναι πλέον δυνατόν να απορρίπτεται η ύπαρξη δεσποζουσών θέσεων που κατέχονται από κοινού. Στην απόφαση αυτή, το Πρωτοδικείο ανέφερε εξάλλου τις ναυτιλιακές διασκέψεις ως παράδειγμα ομίλων επιχειρήσεων που μπορεί να βρίσκονται σε παρόμοια θέση. Κατά την απόφαση του Πρωτοδικείου, δεσπόζουσα θέση μπορεί να έχουν δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες οικονομικές μονάδες συνδεδεμένες με οικονομικούς δεσμούς τόσο στενούς, ώστε κατέχουν μαζί δεσπόζουσα θέση σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις της ίδιας αγοράς. Τέλος, η Επιτροπή φρονεί ότι η έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως ουδόλως καθιστά περιττό το άρθρο 85 της Συνθήκης, το οποίο έχει εφαρμογή στις οριζόντιες συμπράξεις οι οποίες, ελλείψει αρκετά ισχυρών οικονομικών δεσμών μεταξύ των μελών τους, δεν οδηγούν στη δημιουργία συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως των μελών τους. Κατά την Επιτροπή, το άρθρο 85 απαγορεύει ορισμένες μορφές καταδολεντικής συμπεριφοράς, ενώ το άρθρο 86 έχει εφαρμογή επί μονομερών πράξεων. Εν προκειμένω, οι ναυτιλιακές διασκέψεις ενεργούν, σε μεγάλο βαθμό, έναντι των πελατών και των ανταγωνιστών τους ως μία και

μοναδική επιχείρηση. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες δεν αρνήθηκαν την ύπαρξη τέτοιων στενών οικονομικών δεσμών που απορρέουν από τη συμφωνία της διασκέψεως.

56 Η Επιτροπή αμφισβητεί επίσης ότι η εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 86. Κατά την Επιτροπή, η σωρευτική εφαρμογή των διατάξεων αυτών είναι δυνατή, εφόσον συντρέχουν οι ίδιες προϋποθέσεις εφαρμογής εκάστου των δύο αυτών άρθρων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, T-51/89, Teira Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-309, σκέψη 21). Επομένως, η Επιτροπή φρονεί ότι δεν μπορεί να κατηγορηθεί ότι έχει «ανακυκλώσει» τα πραγματικά περιστατικά που εμπίπτουν στον πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης προκειμένου να τα υπαγάγει στο άρθρο 86. Εξάλλου, κατά την ισχύουσα νομοθεσία, η ύπαρξη εξαιρέσεως κατά κατηγορία δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 86, εφόσον η οικεία επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά αναφοράς (προμνησθείσα απόφαση Teira Pak κατά Επιτροπής, σκέψη 25), όπως εξάλλου το προβλέπει ρητώς το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Εξάλλου, στην πραγματικότητα, οι καταχρήσεις της Cewal δεν καλύπτονταν από την εξαίρεση κατά κατηγορία που προβλέπει ο κανονισμός 4056/86. Η Επιτροπή φρονεί επίσης ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, δεν υπάρχει νομολογία επιτρέπουσα τον αποκλεισμό της εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης σε κατάσταση η οποία είναι το αποτέλεσμα συμπαιγνίας.

57 Κατά τα λοιπά, δεν μπορεί να τίθεται ζήτημα «ανακυκλώσεως» κατά την έννοια της προμνησθείσας αποφάσεως Veitro κ.λπ., καθόσον εν προκειμένω η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι πληρούται κάθε μία από τις προϋποθέσεις του άρθρου 86.

58 Οι παρεμβαίνουσες φρονούν ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει καμιά δυνατότητα να «ανακυκλωθούν», κατά την έννοια της προμνησθείσας αποφάσεως Veitro κ.λπ. κατά Επιτροπής, τα πραγματικά περιστατικά που αποδεικνύουν την ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως, όπως αυτή διαπιστώθηκε από την απόφαση.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

59 Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών συνίσταται σε δύο λόγους: αφενός, νομική πλάνη, η οποία συνίσταται στο ότι λαμβάνεται υπόψη ο συλλογικός χαρακτήρας της θέσεως των μελών στην αγορά και, αφετέρου, η ανεπαρκής αιτιολογία.

- 60 Πρώτον, όσον αφορά την προβαλλομένη νομική πλάνη, σύμφωνα με την οποία η έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως καλύπτει μόνο τη συλλογική καταχρηστική εκμετάλλευση από επιχειρήσεις εκάστη των οποίων κατέχει δεσπόζουσα θέση, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, κατά πάγια νομολογία και αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, το άρθρο 86 μπορεί να έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις κατά τις οποίες πολλές επιχειρήσεις κατέχουν από κοινού δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά (απόφαση *Vetro κ.λπ. κατά Επιτροπής*, όπ.π., σκέψη 358· αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Απριλίου 1994, *Almeida*, C-393/92, Συλλογή 1994, σ. I-1477, σκέψη 42, της 5ης Οκτωβρίου 1995, C-96/94, *Centro Servizi Spediporto*, Συλλογή 1995, σ. I-2883, σκέψεις 32 και 33, και της 17ης Οκτωβρίου 1995, C-140/94, C-141/94 και C-142/94, *DIP κ.λπ.*, Συλλογή 1995, σ. I-3257, σκέψεις 25 και 26). Επιπλέον, μολονότι είναι βέβαιον ότι μόνον η κατοχή δεσπόζουσας θέσεως δεν είναι καταδικαστέα βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης, το επιχείρημα αυτό είναι εν προκειμένω αδιάφορο, δεδομένου ότι η Επιτροπή τιμώρησε την καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως και όχι τη δεσπόζουσα θέση αυτή καθαυτή.
- 61 Δεύτερον, ως προς την ανεπαρκή αιτιολογία, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί ότι η αιτιολογία βλαπτικής πράξεως πρέπει να παρέχει στον αποδέκτη της τη δυνατότητα να πληροφορηθεί τους λόγους του ληφθέντος μέτρου, προκειμένου να προβάλει, ενδεχομένως, τα δικαιώματά του και να εξετάσει εάν η απόφαση είναι βάσιμη ή όχι, και στο κοινοτικό δικαστήριο να προβεί στον δικαστικό έλεγχο (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1993, T-7/92, *Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1993, II-669, σκέψη 30).
- 62 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, για να συναχθεί η ύπαρξη συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως, πρέπει οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να είναι επαρκώς συνδεδεμένες μεταξύ τους, ώστε να ακολουθούν την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά (απόφαση *DIP κ.λπ.*, όπ.π., σκέψη 26).
- 63 Στην υποκείμενη στον έλεγχο του Πρωτοδικείου απόφαση, η Επιτροπή αναφέρθηκε ρητά στον κανονισμό 4056/86. Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο β', του κανονισμού αυτού ορίζει τις ναυτιλιακές διασκέψεις ως «ομάδα δύο τουλάχιστον μεταφορέων-εφοπλιστών που εκτελεί διεθνείς τακτικές εμπορευματικές μεταφορές σε συγκεκριμένη γραμμή ή συγκεκριμένες γραμμές μέσα σε καθορισμένα γεωγραφικά όρια και έχει συνάψει οποιασδήποτε μορφής συμφωνία ή διακανονισμό, στα πλαίσια του οποίου τα μέλη της ομάδας προβαίνουν από κοινού στην εκμετάλλευση της γραμμής ή των γραμμών με κοινούς

ή ίσους τους ναύλους και κάθε άλλη προϋπόθεση που έχει σχέση με την παροχή των τακτικών αυτών υπηρεσιών». Το Πρωτοδικείο λαμβάνει υπόψη του ότι οι προσφεύγουσες, οι οποίες επικαλούνται κατ' επανάληψη τον κανονισμό 4056/86, δεν αμφισβητούν ότι η Cewal είναι ναυτιλιακή διάσκεψη κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

64 Το Πρωτοδικείο υπογραμμίζει εξάλλου ότι το άρθρο 8 του κανονισμού 4056/86 προβλέπει ότι εξακολουθεί να υφίσταται δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, μέσω των στενών σχέσεων που διατηρούν οι ναυτιλιακές εταιρίες μεταξύ τους στα πλαίσια μιας ναυτιλιακής διασκέψεως, μπορούν μαζί, στη σχετική αγορά, να θέσουν από κοινού σε εφαρμογή πρακτικές που συνιστούν μονομερείς πράξεις. Τέτοιες πράξεις μπορούν να έχουν τον χαρακτήρα παραβάσεων του άρθρου 86, εφόσον επιπλέον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

65 Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει των στοιχείων που περιέχονται στην προσβαλλομένη απόφαση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι ναυτιλιακές εταιρίες έχουν συστήσει κοινή ένωση, τη ναυτιλιακή διάσκεψη Cewal. Από την απόφαση προκύπτει ότι η διάρθρωση αυτή ήταν το πλαίσιο διαφόρων επιτροπών στις οποίες ανήκαν τα μέλη της διασκέψεως, όπως η Zaïre Pool Committee και η Special Fighting Committee (επιτροπή μαχητικών μέτρων) που μνημονεύονται επανειλημμένα στην απόφαση, ιδίως στα σημεία 26, 29, 31 και 32, και η Zaïre Action Committee στην οποία αναφέρεται το σημείο 74. Επιπλέον, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 του κανονισμού 4056/86, η κοινή αυτή διάρθρωση έχει, λόγω της φύσεώς της, ως αντικείμενο τον καθορισμό και την εφαρμογή ομοιόμορφων ναύλων και άλλων κοινών όρων μεταφοράς, των οποίων την ύπαρξη ρητά επισημαίνει η Επιτροπή στο σημείο 61. Επομένως, η Cewal εμφανίζεται στην αγορά ως ενιαίο πρόσωπο. Τέλος, το Πρωτοδικείο επισημαίνει, χωρίς να χρειάζεται στο στάδιο αυτό να εξετασθεί το ζήτημα του χαρακτηρισμού τους, ότι οι αποδιδόμενες στα μέλη της Cewal πρακτικές, όπως αυτές περιγράφονται στην απόφαση, εκφράζουν τη βούλησή τους να ακολουθούν από κοινού την ίδια γραμμή δράσεως στην αγορά προκειμένου να αντιμετωπίσουν μονομερώς εξελίξεις, οι οποίες κρίνονται απειλητικές, του ανταγωνισμού στην αγορά στην οποία ασκούν τις δραστηριότητές τους. Οι πρακτικές αυτές, οι οποίες περιγράφονται με ακρίβεια στην απόφαση, αποτέλεσαν τα στοιχεία συνολικής στρατηγικής, για την υλοποίηση της οποίας τα μέλη της Cewal έχουν συνενώσει τις δυνάμεις τους.

66 Επομένως, το Πρωτοδικείο κρίνει, με βάση το σύνολο της αποφάσεως, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι έπρεπε να εκτιμήσει συλλογικά τη θέση των μελών της Cewal στη σχετική αγορά.

- 67 Τέλος, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, στην προμνησθείσα απόφαση *Vetro κ.λπ.*, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 360, έκρινε ότι, για να αποδειχθεί η παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης, δεν αρκεί η «ανακύκλωση» των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν παράβαση του άρθρου 85 συνάγοντας τη διαπίστωση ότι τα μέρη μιας συμφωνίας ή αθέμιτης πρακτικής κατέχουν από κοινού ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς, ότι από μόνο το γεγονός αυτό κατέχουν συλλογική δεσπόζουσα θέση και ότι η αθέμιτη συμπεριφορά τους αποτελεί κατάχρηση της θέσεως αυτής. Στην προκειμένη περίπτωση, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, αυτό δεν συμβαίνει. Η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι, εκτός από τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ των ναυτιλιακών εταιριών και έχουν ιδρύσει τη διάσκεψη *Cewal*, συμφωνίες οι οποίες δεν αμφισβητούνται, υπήρχαν μεταξύ τους τέτοιοι δεσμοί ώστε ακολούθησαν ομοιόμορφη γραμμή δράσεως στην αγορά. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι το άρθρο 86 μπορεί να εφαρμοστεί, εφόσον συντρέχουν οι απαιτούμενες από τη διάταξη αυτή λοιπές προϋποθέσεις.
- 68 Ενόψει του συνόλου των στοιχείων αυτών, το πρώτο σκέλος του λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τη δεσπόζουσα θέση των μελών της *Cewal*

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 69 Κατά τις προσφεύγουσες, η δεσπόζουσα θέση στην αγορά δεν μπορεί να συνάγεται μόνον από την κατοχή υψηλών μεριδίων αγοράς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, *United Brands* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, και της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86, *Akzo* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 60). Στην προκειμένη όμως περίπτωση, η Επιτροπή στηρίχθηκε, κατά τις προσφεύγουσες, μόνο στο μερίδιο αγοράς που κατείχε η *Cewal*. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι η *Cewal* διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα στις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ του Ζαΐρ και των λιμένων της Βόρειας Ευρώπης, το οποίο επιβλήθηκε με μονομερή και κυριαρχική απόφαση των αρχών του Ζαΐρ, συνιστά εξαιρετική περίπτωση ικανή να αναιρέσει τον ενδεχομένως αποφασιστικό χαρακτήρα των μεριδίων αγοράς (απόφαση *Akzo* κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 60). Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έλαβε επαρκώς υπόψη της το γεγονός ότι η εμπορική πολιτική της *Cewal* και των μελών της στην πραγματικότητα υπαγορεύεταν σε μεγάλο βαθμό από τις αρχές του Ζαΐρ.

- 70 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978/Ι, σ. 215), η ικανότητα διατηρήσεως δεσπόζουσας θέσεως αποτελεί ουσιώδη παράγοντα εκτιμήσεως της θέσεως αυτής. Επομένως, το γεγονός ότι τα μέλη της Cewal, παρά τη μείωση του ναύλου τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των G και C, απώλεσαν μερίδια αγοράς, τα οποία αντιπροσώπευαν μόνο το 64 % της αγοράς, θα αρκούσε για να αποδειχθεί η μη ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως.
- 71 Στο υπόμνημα απαντήσεώς τους, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή αύξησε πλασματικά το μερίδιο αγοράς της Cewal μη λαμβάνοντας υπόψη τα δρομολόγια από και προς λιμένες της Γαλλίας, αν και έκρινε ότι οι γραμμές αυτές αποτελούν συμφέρουσες εναλλακτικές λύσεις σε σχέση με τις γραμμές που εκμεταλλεύονται τα μέλη της Cewal. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται επίσης ότι η Cewal και οι G και C ασκούσαν τις δραστηριότητές τους κατά μεγάλο μέρος σε διαφορετικές αγορές, δηλαδή στην αγορά των μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων και συμβατικών εμπορευμάτων και στην αγορά μεταφορών του «κινούμενου υλικού» αντιστοίχως.
- 72 Η καθής θεωρεί όψιμους και επομένως απαράδεκτους τους σχετικούς με την οριοθέτηση της αγοράς ισχυρισμούς. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι κατά την περίοδο που καλύπτει η απόφαση το μερίδιο αγοράς της Cewal προσέγγιζε το 90 %, και όχι, όπως υποστηρίζουν εφεξής οι προσφεύγουσες, χωρίς εξάλλου να αναφέρουν την πηγή του αριθμού αυτού, το 64 %. Το υψηλό όμως μερίδιο αγοράς, αυτό καθαυτό, αποτελεί καταρχήν επαρκή ένδειξη για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 41). Εξάλλου, η Επιτροπή στο σημείο 59 του αιτιολογικού αναφέρει εκτός από το κριτήριο του μεριδίου αγοράς κρισημα στοιχεία, από τα οποία συνάγεται η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι προσφεύγουσες δεν έχουν προσκομίσει κανένα στοιχείο ικανό να ανατρέψει το τεκμήριο που συνάγεται από το μερίδιό τους στην αγορά. Τέλος, η καθής αμφισβητεί ότι οι μειώσεις των τιμών της Cewal και η απώλεια κάποιου μεριδίου αγοράς συνεπάγονται τη μη ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως· πράγματι, η δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να είναι συνώνυμη της «απόρθητης θέσεως».
- 73 Οι παρεμβαίνουσες εκθέτουν ότι, ανεξαρτήτως της μεθόδου υπολογισμού των μεριδίων αγοράς, το μερίδιο αγοράς των μελών της διασκέψεως είναι μεγαλύτερο του 90 %, οπότε εν πάση περιπτώσει η διάσκεψη κατείχε δεσπόζουσα θέση.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 74 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει καταρχάς ότι ο λόγος περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της σχετικής αγοράς, ο οποίος προβλήθηκε για πρώτη φορά κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, είναι νέος ισχυρισμός κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Ως τέτοιος και ελλείπει ενδείξεων ότι ο λόγος αυτός στηρίζεται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας είναι απαράδεκτος. Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να θεωρηθεί ότι η οριοθέτηση της αγοράς όπως παρατίθεται στην απόφαση είναι ακριβής.
- 75 Επιπλέον, όσον αφορά τη φερομένη αντίφαση αιτιολογικών σκέψεων, την οποία το Πρωτοδικείο μπορεί να λάβει υπόψη του αυτεπαγγέλτως, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή, μολονότι θεώρησε αξιόλογη εναλλακτική λύση τις γραμμές από και προς γαλλικούς λιμένες, εντούτοις δεν έλαβε υπόψη της το στοιχείο αυτό κατά τον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι στο σημείο 54 της αποφάσεώς της η Επιτροπή ανέφερε για ποιο λόγο δεν έπρεπε να συμπεριλάβει στη σχετική αγορά τις γραμμές μεταφοράς από ή προς τους γαλλικούς λιμένες. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη της το μερίδιο που κατέχουν τα μέλη της διασκέψεως στη σχετική αγορά όπως αυτή είχε προηγουμένως οριοθετηθεί. Επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή οποιαδήποτε αντίφαση μεταξύ αιτιολογικών σκέψεων.
- 76 Ως προς την εκτίμηση της δεσπόζουσας θέσεως αυτής καθαυτής, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη τέτοιας θέσεως μπορεί να είναι το αποτέλεσμα πολλών παραγόντων οι οποίοι, αν ληφθούν υπόψη μεμονωμένα, δεν είναι κατ' ανάγκη καθοριστικοί. Εντούτοις, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, πάρα πολύ σημαντικά μερίδια αγοράς αποτελούν αυτά καθαυτά την απόδειξη της υπάρεξουσας δεσπόζουσας θέσεως (απόφαση Akzo κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 60· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, T-30/89, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1439, σκέψη 92, και της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 109).
- 77 Στην προκειμένη περίπτωση, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι το 1988 και το 1989, περίοδο η οποία κυρίως ελήφθη υπόψη για τον προσδιορισμό των προστίμων, το μερίδιο αγοράς της Cewal υπερέβαινε το 90 %. Το 64 % που προβάλλουν οι προσφεύγουσες και αμφισβητείται από την Επιτροπή αφορά μόνο το έτος 1992, ενώ τα μερίδια αγοράς το 1990 και το 1991 υπερβαίνουν,

σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες, το 80 και 70 % αντιστοίχως. Επομένως, καθόλη τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, τα μερίδια αγοράς της Cewal, παρά τη βαθμιαία διάβρωσή τους, παραμένουν υψηλά. Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, εφόσον η διατήρηση μεριδίων αγοράς μπορεί να δείχνει τη διατήρηση δεσπόζουσας θέσεως (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 44), η μείωση πολύ σημαντικών ακόμη μεριδίων αγοράς δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθαυτή, απόδειξη της μη υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως.

- 78 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η Επιτροπή δεν στήριξε την ανάλυσή της αποκλειστικά στο μερίδιο αγοράς της Cewal. Συγκεκριμένα, από το σημείο 59 της αποφάσεως προκύπτει ότι ελήφθησαν υπόψη άλλοι παράγοντες, ήτοι η σημαντική διαφορά μεταξύ αυτού του μεριδίου αγοράς και του μεριδίου αγοράς του κυριότερου ανταγωνιστή, τα πλεονεκτήματα από τη σύμβαση με τον Ogefrem η οποία αναγνώριζε αποκλειστικότητα στη Cewal, η σημασία του δικτύου της, το μεταφορικό δυναμικό του στόλου της και η συχνότητα των δρομολογίων και, τέλος, η πείρα που απέκτησε η Cewal εδώ και πολλές δεκαετίες στη σχετική αγορά.
- 79 Ενόψει των στοιχείων αυτών, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή ορθώς κατέληξε στην ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως.
- 80 Κατά τα λοιπά, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η Cewal έχει αποκλειστικό δικαίωμα που απορρέει από τη συμφωνία με τον Ogefrem δεν μεταβάλλει τη διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Συγκεκριμένα, η προέλευση του μεριδίου αγοράς που κατέχουν οι προσφεύγουσες δεν μπορεί να αποκλείει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η ύπαρξη αποκλειστικού δικαιώματος είναι στοιχείο που η Επιτροπή λυσιτελώς έλαβε υπόψη της κατά τη διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως.
- 81 Επίσης, δεδομένου ότι η έννοια της δεσπόζουσας θέσεως είναι, κατά πάγια νομολογία, έννοια αντικειμενική, η προβαλλομένη επιρροή των αρχών του Ζαΐρ στην εμπορική πολιτική της Cewal ή των μελών της, ακόμη και αν θεωρηθεί αποδειχθείσα, δεν είναι ικανή να επηρεάσει τη διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Επομένως, το επιχείρημα προβάλλεται αλυσιτελώς.

82 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, το πρώτο σκέλος του λόγου πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου περί μη καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως

Ως προς τη συμφωνία Cewal-Ogefrem

— Επιχειρήματα των διαδίκων

83 Κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν ότι, κατά παράβαση των δικαιωμάτων άμυνας, η Επιτροπή υιοθέτησε αποκλίνουσες θέσεις στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, η οποία αφορούσε την παραχώρηση αποκλειστικού δικαιώματος με κυριαρχική πράξη των αρχών του Ζαΐρ, και στην απόφαση, η οποία έβαλλε μόνον κατά της συμμετοχής στην εφαρμογή της συμφωνίας. Ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου, στη σκέψη 33 της προμνησθείσας διατάξεως CMBT κατά Επιτροπής, διαπίστωσε εξάλλου, κατά τις προσφεύγουσες, ότι το άρθρο 3 του διατακτικού της απόφασεως δεν διατάσσει τους αποδέκτες της να θέσουν τέρμα στη συμφωνία συνεργασίας με τον Ogefrem.

84 Επί της ουσίας, στο πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ο Ogefrem δεν είναι επιχείρηση κατά την έννοια των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης. Επομένως, τα άρθρα αυτά δεν έχουν εφαρμογή επ' αυτού (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Μαΐου 1988, 30/87, Bodson, Συλλογή 1988, σ. 2479, σκέψη 18).

85 Στο δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η παράβαση που τους προσάπτεται δεν μπορεί να συνιστά παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης.

86 Καταρχάς, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Cewal και Ogefrem δεν είναι το αποτέλεσμα πιέσεων της Cewal, αλλά επιβλήθηκε σ' αυτήν από τις αρχές του Ζαΐρ προς το συμφέρον τους. Στην πραγματικότητα, η συμφωνία αυτή είναι σύμβαση παραχωρήσεως, με την οποία ο Ogefrem, σύμφωνα με τα προνόμια που νομίμως του είχαν παραχω-

ρήσει οι αρχές του Ζαΐρ, παρέχει στη Cewal αποκλειστικό δικαίωμα. Οι συμβατικές διατάξεις της συμφωνίας αφορούσαν μόνο παρεπόμενα δικαιώματα. Όμως το άρθρο 86 της Συνθήκης επιτρέπει σε επιχείρηση στην οποία χορηγήθηκε νομίμως αποκλειστικότητα να λαμβάνει μέτρα που της παρέχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίζει την τήρηση της αποκλειστικότητας αυτής.

87 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η παραχωρηθείσα στη Cewal από τον Ogefreim αποκλειστικότητα είναι επίσης άμεση συνέπεια της συναφθείσας το 1981 μεταξύ Ζαΐρ και Βελγίου διμερούς συμφωνίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1983. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της συμφωνίας αυτής επιβάλλει, ως προς τις συναλλαγές μεταξύ Βελγίου και Ζαΐρ, να κατανέμεται το σύνολο των μεταφερομένων εμπορευμάτων σύμφωνα με την κλίμακα κατανομής 40: 40: 20. Επομένως, προκαλεί έκπληξη το ότι η Επιτροπή αντιτάσσει το άρθρο 86 της Συνθήκης σε συμφωνία προβλεπόμενη από διεθνή συνθήκη, της οποίας η σύναψη οδήγησε την Επιτροπή στο να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης.

88 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν εξάλλου ότι το γεγονός ότι απλώς παροτρύνεται μια κυβέρνηση να ενεργήσει δεν μπορεί να συνιστά κατάχρηση, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Συναφώς, αναφέρονται στην αμερικανική νομολογία, και ειδικότερα στη θεωρία της «κυριαρχικής πράξεως», σύμφωνα με την οποία δεν μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις σε επιχείρηση, επειδή προέτρεψε μια κυβέρνηση να εκδώσει πράξη, ακόμη και αν η πράξη αυτή περιορίζει τον ανταγωνισμό (απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, *American Banana/United Fruit*, 213 US, 347-358, 53 L ed 826, 1909), και στη θεωρία «Noerr-Pennington», σύμφωνα με την οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας *antitrust* η γνωστοποίηση πληροφοριών σε κυβερνητικές αρχές, με σκοπό να επηρεαστεί η συμπεριφορά τους (αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, *Eastern Railroad Presidents Conference/Noerr Motor Freight Inc.*, 365 US 127, 5 L ed 2d 464, 1961· *United Mine Workers/Pennington*, 381 US 657, 14 L ed 2d, 1965). Κατά τις προσφεύγουσες, το κοινοτικό δίκαιο και το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, περί ελευθερίας λόγου, συμβιβάζονται πλήρως με τις αρχές αυτές. Προς αυτό δεν αντιφάσκει το εκδοθέν από τον ΟΟΣΑ το 1987 ψήφισμα, στο οποίο αναφέρεται η απόφαση, καθόσον το ψήφισμα αυτό στερείται υποχρεωτικής ισχύος. Τέλος, κατ' αναφορά προς την αρχή της διεθνούς αβροφροσύνης, τα δικαστήρια ενός κράτους θα πρέπει να μην κρίνουν τις πράξεις άλλου κράτους που διενεργούνται εντός της επικρατείας του τελευταίου.

- 89 Στο τρίτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η απόφαση δεν αποδεικνύει ότι τα μέλη της διασκέψεως συμμετείχαν στην κατάρτιση ή στην εφαρμογή της συμφωνίας. Συναφώς, υπογραμμίζουν ότι η συναφθείσα στις 18 Δεκεμβρίου 1985 συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Cewal και Ogefrem είναι προγενέστερη της αποφάσεως της Τράπεζας του Ζαΐρ της 26ης Δεκεμβρίου 1985, με την οποία ανεστάλη η μέχρι τότε επιβαλλομένη υποχρέωση να προσκομίζονται δικαιολογητικά αποδεικνύοντα ότι το φορτίο είχε μεταφερθεί με σκάφος που εκμεταλλεύεται η Cewal. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορούσε να υποστηρίξει ότι η συμφωνία καταρτίστηκε με σκοπό την αποκατάσταση της απολεσθείσας λόγω της αποφάσεως της Τράπεζας του Ζαΐρ προστασίας. Επιπλέον, όταν το 1983 το Ζαΐρ αποφάσισε να ιδρύσει τον Ogefrem, η Cewal ασκούσε ήδη τη δραστηριότητά της σε σημαντικό τμήμα της αγοράς, οπότε η παραχώρηση αποκλειστικότητας στα δρομολόγια δεν έγινε αισθητή ως ενίσχυση της θέσεως της διασκέψεως αυτής.
- 90 Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι, αν ζήτησαν από τον Ogefrem να τηρήσει τους όρους της συμφωνίας, αυτό οφείλεται στο ότι, αφενός, ο Ogefrem, κατά παράβαση του άρθρου 1, δεύτερο εδάφιο, της συναφθείσας με τη Cewal συμφωνίας, παραχώρησε δικαιώματα σε ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση, χωρίς προηγουμένως να ζητήσει τη γνώμη της διασκέψεως, και, αφετέρου, στο ότι η Cewal ήταν το θύμα δυσμενούς μεταχειρίσεως εκ μέρους του Ogefrem, προς όφελος των G και C.
- 91 Στο τέταρτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ της νομοθεσίας τρίτης χώρας και διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, η Επιτροπή όφειλε να ακολουθήσει την προβλεπόμενη στα άρθρα 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', i, και 9 του κανονισμού 4056/86 διαδικασία. Δεδομένου ότι δεν το έπραξε, η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.
- 92 Στο πέμπτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, κατ' εφαρμογήν των υποχρεώσεων που ανέλαβε η Επιτροπή στο σημείο 63 της προμνησθείσας *Εκθέσεως περί της εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών*, κανένα πρόστιμο δεν μπορούσε να επιβληθεί στη διάσκεψη ή στα μέλη της χωρίς προηγούμενη ανάκληση της εξαιρέσεως κατά κατηγορία της οποίας απολαύουν οι ναυτιλιακές διασκέψεις, όπως εξάλλου δέχθηκε η Επιτροπή στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων. Επιβάλλοντας τελικά πρόστιμο στις προσφεύγουσες χωρίς προηγούμενη ανάκληση της εξαιρέσεως, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

- 93 Η καθής υπενθυμίζει ότι η απόφαση περιορίζεται στην εξέταση και στην καταδίκη της συμπεριφοράς της Cewal και δεν μπορεί να θεωρηθεί μέσο για να αποσπάσει από τα αφρικανικά κράτη αυτό που δεν μπορούσε να αποσπάσει διά της διπλωματικής οδού, δηλαδή την ελεύθερη πρόσβαση στα φορτία για όλες τις ναυτιλιακές εταιρίες, είτε είναι μέλη μιας διασκέψεως είτε όχι.
- 94 Η καθής φρονεί ότι η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών στηρίζεται καθ' ολοκληρία στην ανακριβή κατά τη γνώμη της θέση ότι η σύμβαση με τον Ogefrem είχε επιβληθεί στις επιχειρήσεις από το Ζαΐρ. Η Επιτροπή φρονεί ότι η συμφωνία μεταξύ Cewal και Ogefrem όχι μόνο δεν είναι κυβερνητική πράξη ή παραχώρηση δημοσίου δικαίου, πράγμα που θα απαιτούσε την έκδοση νομοθετικής πράξεως προβλέπουσας αποκλειστικό δικαίωμα και διοικητική διαδικασία για την παραχώρηση του δικαιώματος αυτού, αλλά ελεύθερως διαπραγματευθείσα συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Cewal και Ogefrem. Κατά την καθής, το περιεχόμενο της συμφωνίας, οι προ της συνάψεώς της διαπραγματεύσεις και, τέλος, οι επενεχθείσες μετά το πέρας των διαπραγματεύσεων τροποποιήσεις στο αρχικό κείμενο αρκούν για να μη γίνει δεκτό ότι πρόκειται για παραχώρηση δημοσίου δικαίου.
- 95 Η συναγωγή από τη διμερή συμφωνία μεταξύ Ζαΐρ και Βελγίου, η οποία προβλέπει την κατανομή του συνόλου των φορτίων σύμφωνα με την κλίμακα κατανομής 40: 40: 20, του συμπεράσματος ότι η βαλλόμενη συμφωνία συνιστά «κυβερνητική πράξη» του Ζαΐρ στηρίζεται σε σφάλμα λογικής, καθόσον η κατανομή του συνόλου των φορτίων, και όχι μόνον των μεταφερομένων από τη διάσκεψη φορτίων, δεν συνεπάγεται καμιά αποκλειστικότητα υπέρ της διασκέψεως αυτής. Η Επιτροπή υπενθυμίζει εξάλλου ότι η συμφωνία αυτή τέθηκε σε ισχύ στις 13 Απριλίου 1987, ήτοι μετά τη σύναψη της συμφωνίας με τον Ogefrem, οπότε δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως νόμιμη δικαιολογία.
- 96 Όσον αφορά την εφαρμογή της επίδικης συμφωνίας, η Επιτροπή φρονεί ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι επιδίωξαν με επιμονή την εφαρμογή της ρήτρας αποκλειστικότητας. Ελλείπει παραχωρήσεως δημοσίου δικαίου, οι προσπάθειες της Cewal δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, καθόσον οι προσπάθειες αυτές δεν περιορίζονταν στην επιδίωξη ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ Cewal και G και C από το Ζαΐρ, αλλά αποσκοπούσαν άμεσα στον εξοβελισμό των G και C από τις μεταφορές.

97 Οι αναφορές των προσφευγουσών στη δικαιολογημένη παρότρυνση για τη λήψη κυβερνητικών μέτρων, οι οποίες θεμελιώνονται σε λύσεις που έχουν γίνει δεκτές στο αμερικανικό δίκαιο, προβάλλονται αλυσιτελώς, κατά την καθής, γιατί στηρίζονται, ακόμη μία φορά, στην υπόθεση ότι η επίδικη σύμβαση έχει τον χαρακτήρα παραχωρήσεως δημοσίου δικαίου.

98 Κατά την Επιτροπή, ο λόγος περί παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας, ο οποίος προβλήθηκε για πρώτη φορά με το υπόμνημα απαντήσεως, είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος. Συγκεκριμένα, η προβαλλομένη απόκλιση μεταξύ της γνωστοποίησης των αιτιάσεων και της αποφάσεως δεν μπορεί παρά να είναι το αποτέλεσμα εσφαλμένης αναγνώσεως της γνωστοποίησης των αιτιάσεων. Οι προσφεύγουσες δεν μπορούν εξάλλου να παραπονούνται για το ότι η απόφαση διατήρησε εις βάρος τους μέρος μόνον των αιτιάσεων που διατυπώνονται στη γνωστοποίηση, καθόσον οι αιτιάσεις για πραγματικά περιστατικά πριν από την 1η Ιουλίου 1987, όπως η σύναψη της συμφωνίας συνεργασίας, δεν περιελήφθηκαν. Επιπλέον, μια απόφαση δεν πρέπει κατ' ανάγκη να αποτελεί αναπαραγωγή της γνωστοποίησης των αιτιάσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80, 101/80, 102/80 και 103/80, *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 14).

99 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η απόφαση δεν παρέχει τη δυνατότητα να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό αυτή καθαυτή η συμφωνία είναι παράνομη, από την απόφαση προκύπτει σαφώς ότι αυτή βάλλει μόνο κατά των γεγονότων που είναι μεταγενέστερα της 1ης Ιουλίου 1987, ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 4056/86, και επομένως καμία ενέργεια δεν έγινε κατά της συνάψεως της συμφωνίας, η οποία είναι προγενέστερη της ημερομηνίας αυτής.

100 Οι παρεμβαίνουσες υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η παραχώρηση δικαιωμάτων θαλασσιών μεταφορών στους G και C δεν ήταν το αποτέλεσμα δυσμενούς διακρίσεως μεταξύ αφενός της Cewal και αφετέρου των G και C υπέρ των τελευταίων και ότι συμμορφώθηκαν προς όλους τους κανόνες που όρισε ο Ogeftrem. Συναφώς, διευκρινίζουν ότι υπέκειντο, όπως και τα μέλη της διασκέψεως Cewal, στην καταβολή εγγυήσεως, στην επί ποινή προστίμου τήρησηση των επιβαλλομένων από τον

Ogefrem διοικητικών κανόνων καθώς και στην καταβολή προμήθειας το ποσοστό της οποίας ήταν, προφανώς, υψηλότερο του επιβαλλομένου στα μέλη της διασκέψεως Cewal.

- 101 Οι παρεμβαίνουσες υποστηρίζουν επίσης ότι η συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Ogefrem και Cewal μετέτρεψε ένα εν τοις πράγμασι μονοπώλιο σε συμβατική αποκλειστικότητα, παρέχοντας στη διάσκεψη ισχύ στην αγορά, την οποία η διάσκεψη χρησιμοποίησε για να τις εξοβελίσει από την αγορά. Αν δεν υπήρχε η σύμβαση συνεργασίας, η Cewal θα είχε συνάψει με τον Ogefrem σύμβαση προσχωρήσεως του ίδιου τύπου με τη συναφθείσα από τις G και C, χωρίς κανένα δικαίωμα αποκλειστικότητας, το οποίο, αντιθέτως, θα της παρείχε τη δυνατότητα να ασκεί πιέσεις στον Ogefrem με σκοπό τη διαφύλαξη του συμβατικού μονοπωλίου της.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 102 Καταρχάς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση τίθεται ζήτημα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως της δεσπόζουσας θέσεως που κατέχουν τα μέλη της Cewal. Για να καθοριστεί αν έχει εφαρμογή το άρθρο 86 της Συνθήκης, πρέπει να ληφθεί υπόψη μόνον αν τα μέλη της διασκέψεως είναι επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, πράγμα που οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν, και όχι αν είναι επιχείρηση ο Ogefrem.
- 103 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, εφόσον το μόνο που ενδιαφέρει είναι η μονομερής συμπεριφορά της Cewal, η ακριβής φύση της συναφθείσας μεταξύ αυτής και του Ogefrem συμφωνίας δεν είναι καθοριστική για την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η συμφωνία αυτή είναι παραχώρηση, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, και ότι επομένως η Cewal είναι παραχωρησιούχος, αυτό δεν αρκεί για να αποκλεισθεί η καταχρηστική συμπεριφορά της (απόφαση Bodson, όπ.π., σκέψη 30).
- 104 Στην προκειμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, μολονότι το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ Cewal και Ogefrem προβλέπει αποκλειστικότητα υπέρ των μελών της Cewal για το σύνολο

των μεταφερομένων εμπορευμάτων στο πλαίσιο του πεδίου των δραστηριοτήτων της διασκέψεως, το δεύτερο εδάφιο του άρθρου αυτού παρέχει ρητά τη δυνατότητα παρεκκλίσεων, με συμφωνία των δύο μερών. Καταρχάς πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή έκρινε ότι δεν μπορούσε να στραφεί κατά της συνάψεως της συμφωνίας, γιατί η σύναψη της συμφωνίας έλαβε χώρα πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 4056/86. Στον βαθμό που αμφισβητείται μόνον η εφαρμογή της συμφωνίας συνεργασίας, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, της συμφωνίας αρκεί για την αποτροπή κάθε συγκρούσεως κανόνων διεθνούς δικαίου. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η συμφωνία μεταξύ Cewal και Ogeftem είναι παραχώρηση δημοσίου δικαίου και ως τέτοια μπορεί να εξομοιωθεί με διοικητική διάταξη τρίτης χώρας, κατά την έννοια του άρθρου 9 του κανονισμού 4056/86, δεδομένου ότι το άρθρο 7 του κανονισμού αυτού περί συμπράξεων δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να θεωρηθεί ότι η συμφωνία αυτή προέβλεπε μηχανισμό ανοίγματος στον ανταγωνισμό ικανό να προσαρμόζει την εφαρμογή της στις απαιτήσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης. Επομένως, η σύγκρουση ανάμεσα στη Συνθήκη και στη συμφωνία δεν ήταν αναπόφευκτα το αποτέλεσμα της οικονομίας της συμφωνίας αυτής, την οποία η βούληση των μερών μπορούσε να τροποποιήσει ώστε να συμβιβάζεται με συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού.

105 Από τη διαπίστωση αυτή προκύπτει ότι ορθώς η απόφαση αποδίδει σημασία στην ανάλυση της στάσεως της Cewal στα πλαίσια της εκτελέσεως της συμφωνίας. Ο Ogeftem όμως έδωσε μονομερώς τη συγκατάθεσή του σε ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση, της οποίας το μερίδιο, αν και αρχικώς ανερχόταν στο 2% του συνόλου των ζαϊρινών μεταφορών, στη συνέχεια αυξήθηκε. Τότε τα μέλη της Cewal προέβησαν σε διαβήματα προς τον Ogeftem με σκοπό να επιτύχουν τον εξοβελισμό των G και C από την αγορά. Συγκεκριμένα, από τα πολλά έγγραφα στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή στην απόφασή της προκύπτει ότι τα μέλη της Cewal υπενθύμισαν στον Ogeftem τις υποχρεώσεις του και εξέτασαν ιδίως την περίπτωση να επαναφέρουν αποκλειστικά το σύστημα των ετεροχρονισμένων εκπτώσεων, εάν ο Ogeftem δεν μετέβαλλε την στάση του. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, μολονότι οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την έννοια που πρέπει να αποδοθεί στα διαβήματα αυτά και τον χαρακτηρισμό τους ως καταχρηστική πρακτική, ωστόσο δεν αμφισβητούν την ύπαρξή τους. Εξάλλου, από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του Special Fighting Committee της 18ης Μαΐου 1989 προκύπτει ότι τα διαβήματα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο στρατηγικής με σκοπό τον εξοβελισμό της ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχειρήσεως G και C.

106 Για να εκτιμηθεί η στάση αυτή, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 86 της Συνθήκης επιβάλλει σε επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, ανεξάρτητα από τα αίτια δημιουργίας της θέσεως αυτής, την

ειδική ευθύνη να μην βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (ιδίως απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1994, Tetra Pak κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 114). Επομένως, εμπίπτει στο άρθρο 86 κάθε συμπεριφορά δεσπόζουσας επιχειρήσεως ικανή να παρακωλύσει τη διατήρηση ή την αύξηση του ανταγωνισμού μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της παρουσίας αυτής της επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός έχει ήδη αποδυναμωθεί (αυτόθι).

- 107 Τέλος, ναι μεν η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αφαιρεί από την επιχείρηση που βρίσκεται στη θέση αυτή το δικαίωμα να διαφυλάσσει τα εμπορικά της συμφέροντα, οσάκις αυτά απειλούνται, η επιχείρηση δε αυτή έχει την ευχέρεια, σε λογικό μέτρο, να προβαίνει σε πράξεις που κρίνει πρόσφορες για την προστασία των συμφερόντων της, πλην όμως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές τέτοιες ενέργειες, όταν αποσκοπούν στην ενίσχυση της δεσπόζουσας αυτής θέσεως και την καταχρηστική εκμετάλλευσή της (απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Απριλίου 1993, T-65/89, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-389, σκέψη 69).
- 108 Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση η οποία διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα σε συνδυασμό με δυνατότητα παρεκκλίσεως εξαρτημένη από τη συναίνεσή της υποχρεούται να χρησιμοποιεί ορθολογικώς το δικαίωμα αρνησικυρίας που της έχει αναγνωρισθεί με τη συμφωνία όσον αφορά την πρόσβαση τρίτων στην αγορά. Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει των προαναφερθέντων πραγματικών στοιχείων, αυτό δεν συμβαίνει όσον αφορά τα μέλη της Cewal.
- 109 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι τα μέλη της Cewal, μετέχοντας ενεργά στην εφαρμογή της συμφωνίας με τον Ogefiem και ζητώντας κατ' επανάληψη την αυστηρή τήρηση της συμφωνίας αυτής, στο πλαίσιο σχεδίου με σκοπό τον εξοβελισμό της μοναδικής ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχειρήσεως της οποίας η πρόσβαση στην αγορά είχε επιτραπεί από τον Ogefiem, παρέβησαν τις διατάξεις του άρθρου 86 της Συνθήκης.
- 110 Το ότι, κατά τις προσφεύγουσες, η απευθυνομένη προς μια κυβέρνηση παράτρυνση να προβεί σε ορισμένη ενέργεια δεν μπορεί να συνιστά κατάχρηση προβάλλεται αλυσιτελώς, καθόσον στην προκειμένη περίπτωση δεν προσάπτεται στα μέλη της Cewal τέτοια πρακτική.

- 111 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλούνται οποιαδήποτε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, αντλούμενη από το σημείο 63 της προαναφερθείσας *Εκθέσεως της Επιτροπής περί της εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών*, δεδομένου ότι το σημείο αυτό αφορά μόνον τις σχέσεις μεταξύ εξαιρέσεως κατά κατηγορία και ατομικής εξαιρέσεως και δεν θίγει τη δυνατότητα διαπιστώσεως καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης και επιβολής προστίμου για τον λόγο αυτό.
- 112 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει εξάλλου ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να ισχυρίζονται λυσιτελώς ότι η αποκλειστικότητα που τους αναγνωρίζεται στη συμφωνία με τον Ogeftem προβλέπεται στη διμερή συμφωνία Βελγίου και Ζαΐρ, δεδομένου ότι η συμφωνία αυτή τέθηκε σε ισχύ στις 13 Απριλίου 1987, πολλούς μήνες δηλαδή μετά τη σύναψη της συμφωνίας μεταξύ Cewal και Ogeftem. Εξάλλου, το άρθρο 3, παράγραφος 3, της συμφωνίας αυτής, το οποίο επικαλούνται οι προσφεύγουσες, αφορά το εφαρμοστέο καθεστώς από τα συμβαλλόμενα μέρη στα πλοία που εκμεταλλεύονται οι αντίστοιχες εθνικές ναυτιλιακές τους εταιρίες και όχι στα πλοία που εκμεταλλεύεται συγκεκριμένη ναυτιλιακή διάσκεψη.
- 113 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο λόγος περί μη σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, ο οποίος προβλήθηκε κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, είναι νέος λόγος κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Ελλείψει στοιχείων από τα οποία να συνάγεται ότι στηρίζεται σε νομικά και πραγματικά δεδομένα που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ο λόγος αυτός πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτος. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η απόφαση δεν πρέπει κατ' ανάγκη να είναι αντίγραφο της εκθέσεως των αιτιάσεων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, Τ-9/89, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-499, σκέψη 59). Το γεγονός ότι η γνωστοποίηση των αιτιάσεων ήθελε να βάλει κατά της αποκτήσεως του αποκλειστικού δικαιώματος και των επανειλημμένων διαβημάτων της Cewal με σκοπό την εφαρμογή του, ενώ η απόφαση αναφέρει μόνο τα τελευταία, δεν μπορεί να θίγει τα δικαιώματα άμυνας των προσφευγουσών.
- 114 Υπ' αυτές τις συνθήκες, τα σχετικά με τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Cewal και Ogeftem επιχειρήματα των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθούν.

Ως προς τη χρησιμοποίηση μαχητικών πλοίων

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 115 Η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών διαρθρώνεται, κατ' ουσίαν, σε δύο σημεία. Κατ' αρχάς, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την ίδια την έννοια των μαχητικών πλοίων· στη συνέχεια υποστηρίζουν ότι η πρακτική που τους προσάπτεται δεν μπορεί να συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.
- 116 Στο πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους ως προς την έννοια των μαχητικών πλοίων, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι, στο υπόμνημα απαντήσεώς της, η Επιτροπή αναφέρει ότι κανένα από τα στοιχειοθετούντα την παράβαση στοιχεία, που ωστόσο είχε υιοθετήσει στην απόφαση, δεν ήταν στην πραγματικότητα ουσιώδεις και ότι η πρακτική αυτή είναι διαφορετική από την πρακτική των εξοντωτικών τιμών. Η καθής κατηγορούσε πλέον τις προσφεύγουσες μόνο για το ότι είχαν παρεκκλίνει από τις συνήθεις τιμές τους, με σκοπό τον εξοβελισμό ανταγωνιστή τους. Αν όμως η απόφαση έχει την έννοια ότι αναφέρεται σ' αυτήν τη νέα οριοθέτηση, συντρέχει τότε περίπτωση παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας, καθόσον οι προσφεύγουσες καταδικάζονται για πρακτική για την οποία δεν είχαν κατηγορηθεί στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έχει το δικαίωμα να συμπληρώσει την αιτιολογία της αποφάσεως κατά το στάδιο του υπομνήματος αντικρούσεως, οπότε υπάρχει επίσης παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης.
- 117 Στο δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους σχετικά με τον χαρακτηρισμό της ακολουθουμένης στην προκειμένη περίπτωση πρακτικής, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι το γεγονός ότι τα ίδια τα μέλη της Cewal, σε διάφορα πρακτικά που παραθέτει η Επιτροπή, χρησιμοποίησαν τον όρο «μαχητικά πλοία» δεν απήλλαξε την Επιτροπή από την υποχρέωση να ερευνήσει αν πράγματι πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης.
- 118 Πρώτον, όσον αφορά τις ημερομηνίες απόπλου, δεδομένου ότι η Επιτροπή διαπίστωσε στο σημείο 74 της αποφάσεως ότι η Cewal ούτε τροποποίησε τα ωράριά της ούτε όρισε τόπο προσδέσεως ενός πλοίου, ούτως ώστε το πλοίο αυτό να εκτελεί δρομολόγια ανταγωνιζόμενο τις G και C, προφανώς ελλείπει μία από τις αναγκαίες, κατά τις προσφεύγουσες, προϋποθέσεις για τη διαπίστωση της προβαλλομένης πρακτικής.

- 119 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι περιορίστηκαν στην ευθυγράμμιση των τιμών τους με τις τιμές των G και C, χωρίς ποτέ να προσπαθήσουν — με εξαίρεση τις τιμές για την παράδοση αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως — να εφαρμόσουν τιμές χαμηλότερες από εκείνες της ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχείρησεως. Για να αντιμετωπίσει τη δυσμενή διάκριση που υφίστατο η Cewal σε σχέση με τις G και C εκ μέρους του Ogefrem, την κήρυξη πολέμου τιμών από την ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση και την πίεση της πελατείας, η οποία απαιτούσε τιμές ανάλογες με εκείνες των G και C, η Cewal ήταν υποχρεωμένη να αντιδράσει προκειμένου να προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού. Η συμπεριφορά αυτή δεν ήταν καταχρηστική. (απόφαση BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 69).
- 120 Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή, στηριζόμενη απλώς στον «πολυμερή» χαρακτήρα του καθορισμού των ναύλων προκειμένου να διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 86, περιορίστηκε σε «ανακύκλωση» των πραγματικών περιστατικών που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αλλά απολαμβάνουν της εξαιρέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο β', και στο άρθρο 4 του κανονισμού 4056/86. Επομένως, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι κάθε μεταβολή των τιμών με σκοπό την ευθυγράμμιση με τις τιμές ενός ανταγωνιστή εξαιρείται.
- 121 Τρίτον, η Επιτροπή απέδειξε μόνον τη μείωση των περιθωρίων κέρδους και όχι την ύπαρξη ζημιών που υφίσταντο τα μέλη της διασκέψεως, στοιχείο ωστόσο χαρακτηριστικό της εφαρμογής εξοντωτικών για τον ανταγωνιστή τιμών, την οποία απαγορεύει το άρθρο 86 της Συνθήκης (απόφαση Akzo κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψεις 71 και 72). Η Επιτροπή δεν απέδειξε επιπλέον ότι η Cewal διέθετε «πολεμικό θησαυρό», ικανό να της παράσχει τη δυνατότητα να αρχίσει εκστρατεία εξαιρετικά χαμηλών τιμών.
- 122 Στην πραγματικότητα, οι προσφεύγουσες εκτιμούν, αναφερόμενες σε χωρία εθνικής νομολογίας και θεωρίας, ότι τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή δεν είναι κρίσιμα. Ειδικότερα, η έννοια των μαχητικών πλοίων προϋποθέτει την ύπαρξη «ζημιών» που υφίστανται τα μέλη της διασκέψεως. Επομένως, η έννοια αυτή θα έπρεπε να εξομοιωθεί με την πρακτική των εξαιρετικών χαμηλών τιμών και να διακρίνεται από την απλή ευθυγράμμιση των τιμών με τις τιμές ανταγωνιστή, προκειμένου να υπάρξει ανταγωνισμός μ' αυτόν επί ίσους όροις.

- 123 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι οι λοιπές πρακτικές για τις οποίες κατηγορούνται στην απόφαση δεν μπορούν να συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι τα ωράρια των θαλασσιών μεταφορών δημοσιεύονται στον Τύπο, δεν μπορεί να προσάπτεται στο Fighting Committee ότι ενημέρωσε τα μέλη της διασκέψεως για τις ημερομηνίες αναχωρήσεως των πλοίων των G και C. Επίσης, δεδομένου ότι ο κανονισμός 4056/86 δέχεται τον από κοινού καθορισμό των ναύλων, η απόφαση δεν μπορούσε να καταδικάσει τον από κοινού καθορισμό των ναύλων των μαχητικών πλοίων. Ως προς το ότι οι ναύλοι των μαχητικών πλοίων είχαν καθοριστεί με αναφορά στους ναύλους της ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχειρήσεως, αυτό είναι συμφυές με τη συνήθη ανταγωνιστική τιμολόγηση. Τέλος, η επιβάρυνση των μελών της Cewal με τις διαφορές ανάμεσα στον συνήθη και στον μαχητικό ναύλο δεν είναι παρά η συνέπεια της από κοινού αναλήψεως των κινδύνων, η οποία απαλλάσσεται με τον κανονισμό 4056/86.
- 124 Πέμπτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, εφόσον όλοι οι ναυλωτές, σε δεδομένη χρονική στιγμή, τυγχάνουν της ίδιας μεταχειρίσεως, κακώς η Επιτροπή, στο σημείο 83 της αποφάσεώς της, προσάπτει στις προσφεύγουσες πρακτική ανίσων τιμών κατά την έννοια του άρθρου 86, στοιχείο γ', της Συνθήκης, αιτίαση η οποία επιπλέον δεν περιέχεται στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων.
- 125 Τέλος, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, κατά την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της επίδικης πρακτικής, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη της ορισμένα καθοριστικά στοιχεία.
- 126 Ειδικότερα, η Επιτροπή αγνόησε το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου, το μερίδιο αγοράς των G και C αυξήθηκε από το 2 στο 25 %. Η έλλειψη αντίκτυπου στην αγορά της επίδικης πρακτικής θα αρκούσε προκειμένου η τελευταία να μη μπορεί να θεωρηθεί παράνομη σε σχέση με το άρθρο 86 της Συνθήκης (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 91).
- 127 Επιπλέον, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της ότι οι δραστηριότητες των G και C αναπτύχθηκαν κατά παράβαση του νομίμως παραχωρηθέντος στη Cewal μονοπωλίου. Υπ' αυτές τις συνθήκες, τα διαβήματα των μελών της διασκέψεως με σκοπό τη διαφύλαξη του μονοπωλίου αυτού δεν θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν καταχρηστικά.

- 128 Τέλος, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι ο τομέας των θαλασσιών μεταφορών υπόκειται, στα πλαίσια του δικαίου ανταγωνισμού, σε πιο ευέλικτο εξαιρετικό καθεστώς. Έτσι η Επιτροπή δέχθηκε ότι μπορεί να εξαιρεθεί ο συντονισμός των ναύλων μεταξύ των ναυτιλιακών διασκέψεων και των ανεξαρτήτων εφοπλιστικών επιχειρήσεων [ανακοίνωση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 4056/86 και το άρθρο 26, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1017/68 του Συμβουλίου σχετικά με τις υποθέσεις IV/32.380 και IV/32.772 — συμφωνίες Eurocorde (ΕΕ 1990, C 162, σ. 13)]. Το άρθρο 86 της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή στις επίδικες πρακτικές, ενόσω δεν έχει ανακληθεί το ευεργέτημα της εξαιρέσεως κατά κατηγορία, και η αναφορά στην προμνησθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, Tetra Pak κατά Επιτροπής, είναι εν προκειμένω αλυσιτελής. Κατά τα λοιπά, όταν μία επιχείρηση απολαύει μέτρου απαλλαγής ή είναι αποδέκτης «επιστολής περί θέσεως στο αρχείο» (*lettre de classement*), δεν μπορεί να της επιβληθεί κανένα πρόστιμο, χωρίς προηγούμενη ανάκληση της απαλλαγής [(απόφαση της Επιτροπής της 23ης Δεκεμβρίου 1992 σχετική με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ κατά Schöller Lebensmittel GmbH & Co. KG — υποθέσεις IV/31.533 και IV/34.072 (ΕΕ 1993, L 183, σ. 1, σημεία 148 έως 151)].
- 129 Η Επιτροπή αρνείται ότι υπάρχει διαφορά στον ορισμό των μαχητικών πλοίων μεταξύ, αφενός, της γνωστοποίησης των αιτιάσεων και της αποφάσεως και, αφετέρου, του υπομνήματος αντικρούσεως. Ειδικότερα υπενθυμίζει ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, η απόφαση δεν κάνει αναφορά στην πρακτική των εξαιρετικά χαμηλών τιμών.
- 130 Επί της ουσίας, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το βασικό ζήτημα δεν είναι ζήτημα ορολογίας. Σημασία έχει μόνον το αν η συμπεριφορά των μελών της Cewal συνιστούσε κανονικό και θεμιτό ανταγωνισμό (απόφαση Hoffmann-La Roche, όπ.π., σκέψη 91· απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 70, και απόφαση Akzo κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψεις, 69 και 70). Στην προκειμένη περίπτωση όμως, η πρακτική των μαχητικών πλοίων συνιστούσε κατάχρηση, καθόσον επεδίωκε, με μέσα άλλα από τα μέσα κανονικού ανταγωνισμού, τον εξοβελισμό του μοναδικού ανταγωνιστή της Cewal, δηλαδή των G και C.
- 131 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα κριτήρια που παραθέτουν οι προσφεύγουσες δεν είναι ουσιώδη στοιχεία ούτε της πρακτικής που είναι γνωστή με την ονομασία «μαχητικά πλοία» ούτε της συμπεριφοράς που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

- 132 Επομένως, είναι αδιάφορο αν η Cewal χρειάστηκε να τροποποιήσει το χρονοδιάγραμμα των αναχωρήσεων των πλοίων των μελών της. Δεδομένου ότι οι εφοπλιστές της ναυτιλιακής διασκέψεως εξασφαλίζουν την εν λόγω σύνδεση ανά τακτά διαστήματα και ότι, αντιθέτως, τα πλοία των G και C αποπλέουν μόνον κάθε 35 ή 36 ημέρες, η Cewal μπορούσε άνετα να ορίζει ως μαχητικά πλοία τα πλοία εκείνα των οποίων ο εφοπλισμός έχει ήδη προβλεφθεί.
- 133 Ομοίως, η ύπαρξη ναύλων χαμηλότερων από τους ναύλους των G και C δεν είναι επίσης ουσιώδης. Αρκεί οι ναύλοι αυτοί να είναι ίσοι ή χαμηλότεροι από εκείνους του ανταγωνιστή του οποίου επιδιώκεται ο εξοβελισμός. Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλούνται οποιαδήποτε απαλλαγή βάσει του κανονισμού 4056/86, δεδομένου ότι οι επιλεκτικές μειώσεις των ναύλων της διασκέψεως είχαν ως σκοπό τον εξοβελισμό από την αγορά του μοναδικού ανταγωνιστή.
- 134 Τέλος, η ύπαρξη πραγματικών χρηματοοικονομικών ζημιών δεν είναι επίσης ουσιώδης. Αντιθέτως προς την πρακτική των εξαιρετικά χαμηλών τιμών, αρκεί να υπάρχουν απώλειες εσόδων, πράγμα που συντρέπει εν προκειμένω, όπως το βεβαιώνουν διάφορα πρακτικά συνεδριάσεων του Special Fighting Committee και του Zaïre Pool Committee, καθώς και ένα τηλετύπημα της Woermann-Linie, με ημερομηνία 19 Μαΐου 1988.
- 135 Ως προς την προβαλλομένη έλλειψη επιπτώσεων της πρακτικής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το κρίσιμο κριτήριο για την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης είναι η αποσκοπούσα στον εξοβελισμό ανταγωνιστή συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως. Είναι αδιάφορο αν η συμπεριφορά αυτή οδήγησε πράγματι ή όχι σε αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Στην προκειμένη περίπτωση εξάλλου, ένα τέτοιο αποτέλεσμα δεν αποκλείεται. Ειδικότερα, είναι σημαντικό ότι η αύξηση των μεριδίων αγοράς των G και C — η οποία, κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, ήταν της τάξεως του 5 έως 6 % — επήλθε μετά την παύση των επιδίδων πρακτικών.
- 136 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ούτε η υπεράσπιση από τη Cewal του μονοπωλίου της — του οποίου τη νομιμότητα αμφισβητεί η Επιτροπή — ούτε η προβαλλομένη ύπαρξη πράξεων αθεμίτου ανταγωνισμού εκ μέρους των G και C ούτε ακόμη η χορηγηθείσα με τον κανονισμό 4056/86 εξαίρεση δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν την προσφυγή σε καταχρηστικές πρακτικές.

137 Οι παρεμβαίνουσες υποστηρίζουν ότι η διάσκεψη δέχεται ότι κατέφυγε στην καταδικασθείσα από την Επιτροπή πρακτική των μαχητικών πλοίων και ότι δεν μπορούσε να δικαιολογήσει την πρακτική αυτή με τις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που ήταν αποτέλεσμα της εισόδου των G και C στην αγορά. Επιβεβαιώνουν το βάσιμο των χρησιμοποιηθέντων από την Επιτροπή κριτηρίων και διαπιστώνουν ότι από τα παρατιθέμενα στην απόφαση στοιχεία και την απάντηση της Cewal στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων προκύπτει ότι τα κριτήρια αυτά πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

138 Στο πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους σχετικά με την έννοια των μαχητικών πλοίων, οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο λόγους αντλούμενους ο ένας από την παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας, ο δε άλλος από την παράβαση του άρθρου άρθρου 190 της Συνθήκης. Η συλλογιστική των προσφευγουσών στηρίζεται στον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή, στο υπόμνημα αντικρούσεως, τροποποίησε τον ορισμό της προσαπτομένης πρακτικής στην απόφαση.

139 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, στα σημεία 73 και 74 της αποφάσεώς της, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της τρία στοιχεία στοιχειοθετούντα την πρακτική των μαχητικών πλοίων που ακολούθησαν τα μέλη της Cewal με σκοπό τον εξοβελισμό του ανταγωνιστή G και C, ήτοι: τον ορισμό ως μαχητικών πλοίων σκαφών των μελών της διασκέψεως των οποίων ο απόπλους ήταν ο χρονικά πλησιέστερος σε σχέση με τον απόπλου των σκαφών των G και C, χωρίς μεταβολή των προβλεπομένων ωραρίων· τον από κοινού καθορισμό μαχητικών τιμών οι οποίες απέκλιναν από τις κανονικές τιμές που εισέπρατταν τα μέλη της Cewal, ούτως ώστε να είναι ίσες ή χαμηλότερες από τις τιμές που είχαν αναγγείλει οι G και C· την προκύπτουσα από αυτό μείωση των εσόδων, η οποία επιβάρυνε τα μέλη της Cewal. Το σημείο 80 της αποφάσεως, αναφέρει ότι η πρακτική αυτή διαφέρει από την πρακτική των εξαιρετικά χαμηλών τιμών. Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι αναφέρει στο υπόμνημα αντικρούσεως αφενός μεν ότι δεν ήταν αναγκαίο ένα μαχητικό πλοίο να είναι ένα ειδικά ναυλωμένο πλοίο, να είναι οι τιμές χαμηλότερες από εκείνες του ανταγωνιστή και να έχει η ενέργεια ως αποτέλεσμα πραγματικές ζημιές, αφετέρου δε ότι ήταν διαφορετική η επίδικη πρακτική από την πρακτική των εξαιρετικά χαμηλών τιμών.

140 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα στοιχεία αυτά όχι μόνο δεν εισάγουν νέο ορισμό της πρακτικής των μαχητικών πλοίων σε σχέση με την απόφαση, αλλά είναι πλήρως σύμφωνα με αυτήν. Δεδομένου ότι η σκέψη της συλλογιστικής των προσφευγουσών είναι αβάσιμη, αμφότεροι οι λόγοι που επικαλούνται οι προσφεύγουσες κατά της εννοίας των μαχητικών πλοίων πρέπει να απορριφθούν.

- 141 Ως προς το δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας των προσφευγουσών σχετικά με τον χαρακτηρισμό στην προκειμένη περίπτωση της επίδικης πρακτικής σε σχέση με το άρθρο 86 της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει καταρχάς ότι στην πραγματικότητα οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι πληρούνται τα τρία κριτήρια που στοιχειοθετούν την πρακτική των μαχητικών πλοίων, όπως τα έλαβε υπόψη της η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι πλοία είχαν ειδικά ναυλωθεί ως μαχητικά πλοία, αλλά δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι δεν χρησιμοποιήσαν ήδη προγραμματισθέντα πλοία ως μαχητικά πλοία, πράγμα που ωστόσο αποτελεί το πρώτο επιλεγέν κριτήριο. Προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε την ύπαρξη χαμηλότερων τιμών από τις τιμές των G και C, αλλά δεν αποδεικνύουν ότι δεν εφάρμοσαν τιμές ίσες ή χαμηλότερες από εκείνες του ανταγωνιστού τους, πράγμα που αποτελεί το δεύτερο κριτήριο. Αντιθέτως αναγνωρίζουν ότι ευθυγραμμίστηκαν με τις τιμές των G και C και ότι σε μια ειδική περίπτωση χρέωσαν χαμηλότερες τιμές. Τέλος, προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε την ύπαρξη ζημιών, η οποία αποδεικνύει την ύπαρξη πρακτικής εξαιρετικά χαμηλών τιμών, αλλά δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι δεν έχουν υποστεί απώλειες εσόδων, πράγμα που ωστόσο αποτελεί το τρίτο κριτήριο που υιοθέτησε η απόφαση. Αντιθέτως αναγνωρίζουν ότι τα έσοδά τους έχουν μειωθεί.
- 142 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα στοιχειοθετούντα την παράβαση δεδομένα, όπως έχουν ληφθεί υπόψη στην απόφαση, έχουν αποδειχθεί.
- 143 Η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών κατατείνει στην πραγματικότητα να αποδείξει ότι η πρακτική αυτή, όπως έχει καθοριστεί, δεν συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.
- 144 Πρώτον, ισχυρίζονται προς τούτο ότι η πρακτική που τους προσάπτει η Επιτροπή δεν ανταποκρίνεται στον ορισμό ο οποίος, κατά τη γνώμη τους, δίνεται γενικά όταν τιμωρείται η πρακτική αυτή ως περιορισμός του ανταγωνισμού. Το επίμαχο αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν είναι σημαντικό να προσδιοριστεί αν ο ορισμός που υιοθέτησε η Επιτροπή ανταποκρίνεται ή όχι σε άλλους ορισμούς που προβάλλουν οι προσφεύγουσες. Το μόνο ζήτημα που τίθεται συνίσταται στο αν η πρακτική, όπως καθορίζεται από την Επιτροπή στην απόφασή της, χωρίς να υπάρχει αντίφαση προς τα χωρία της θεωρίας και τις κανονιστικές διατάξεις που παρατίθενται στην απόφαση, συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

- 145 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, εφαρμόζοντας την πρακτική που τους προσάπτεται, υπερέβησαν τα όρια της κανονικής αντιμετώπισης του ανταγωνισμού.
- 146 Όπως έχει ήδη ειπωθεί, κατά πάγια νομολογία, ναι μεν η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αφαιρεί από την επιχείρηση που βρίσκεται στη θέση αυτή το δικαίωμα να διαφυλάσσει τα εμπορικά της συμφέροντα, όταν αυτά απειλούνται, η επιχείρηση δε αυτή έχει την ευχέρεια, σε λογικό μέτρο, να εκτελεί πράξεις που κρίνει πρόσφορες για την προστασία των συμφερόντων της, πλην όμως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές τέτοιες ενέργειες όταν αποσκοπούν στην ενίσχυση αυτής της δεσπόζουσας θέσεως και στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της (ιδίως απόφαση BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 69).
- 147 Συναφώς, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, ενόψει ιδίως των πρακτικών του Special Fighting Committee, που παρατίθενται σε υποσημείωση της σελίδος 2, κάτω από το σημείο 32 της αποφάσεως, και ιδίως των πρακτικών της 18ης Μαΐου 1989 στα οποία γίνεται λόγος περί «απαλλαγής» από την ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς από νομική άποψη ότι η πρακτική αυτή είχε ακολουθηθεί με σκοπό τον εξοβελισμό του μοναδικού ανταγωνιστή της Cewal από τη σχετική αγορά. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, μολονότι μόνο η ονομασία της πρακτικής που ακολούθησαν τα μέλη της Cewal δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί μια παράβαση του άρθρου 86, εντούτοις ορθώς έκρινε η Επιτροπή ότι η χρησιμοποίηση, από τους επαγγελματίες των θαλασσιών διεθνών μεταφορών, μιας ονομασίας πολύ γνωστής σ' αυτόν τον τομέα δραστηριοτήτων και η δημιουργία στα πλαίσια της διασκέψεως μιας Special Fighting Committee αποδεικνύουν την ύπαρξη προθέσεως να εφαρμοσθεί πρακτική με σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού.
- 148 Δεδομένου ότι η πρακτική είχε ως σκοπό τον εξοβελισμό του μοναδικού ανταγωνιστή, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να ισχυρίζονται ότι περιορίστηκαν στο να αντιδράσουν σε παράβαση από τις G και C του νομίμως παραχωρηθέντος στη Cewal μονοπωλίου, στο να αντισταθμίσουν τη δυσμενή διάκριση που υπέστησαν εκ μέρους του Ogeftem, στο να ακολουθήσουν τον πόλεμο τιμών που άρχισε ο ανταγωνιστής ή ακόμη στο να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της πελατείας τους. Οι περιστάσεις αυτές, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αποδείχθηκαν, δεν καθιστούν πράγματι εύλογη και ανάλογη την απάντηση που έθεσαν σε εφαρμογή τα μέλη της Cewal.

- 149 Τρίτον, οι προσφεύγουσες επικαλούνται την αύξηση του μεριδίου αγοράς των G και C για να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η προσαπτομένη πρακτική δεν είχε επιπτώσεις και, συνακόλουθα, δεν συνέτρεχε περίπτωση καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, οσάκις μία ή περισσότερες επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση θέτουν πράγματι σε εφαρμογή πρακτική με σκοπό τον εξοβελισμό ανταγωνιστή, το γεγονός ότι δεν επιτεύχθηκε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν αρκεί για να απαλειφθεί ο χαρακτηρισμός της καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Κατά τα λοιπά, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, το γεγονός ότι το μερίδιο αγοράς των G και C αυξήθηκε δεν σημαίνει ότι η πρακτική δεν είχε επιπτώσεις, στον βαθμό που, αν δεν υπήρχε η πρακτική αυτή, το μερίδιο των G και C θα μπορούσε να αυξηθεί περισσότερο.
- 150 Τέταρτον, κατά τις προσφεύγουσες, στο σημείο 83 του αιτιολογικού της αποφάσεώς της, η Επιτροπή προσάπτει στα μέλη της Cewal ότι επέβαλαν στους ναυλωτές άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές, κατά παράβαση του άρθρου 86, στοιχείο γ'. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή παραβίασε τα δικαιώματα άμυνας των προσφευγουσών και διέπραξε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως. Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, μολονότι είναι αληθές ότι το σημείο 83 της αποφάσεως διατύπωσε την αιτίαση αυτή, εντούτοις η αιτίαση αυτή δεν επαναλαμβάνεται στο διατακτικό της αποφάσεως και δεν αποτελεί αναγκαίο έρεισμά της. Επομένως, ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι λόγοι και τα επιχειρήματα που επικαλούνται σχετικώς οι προσφεύγουσες είναι βάσιμα, αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση, έστω και μερική, ενός στοιχείου του διατακτικού της αποφάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, T-138/89, Nederlandse Bankiersvereniging και Nederlandse Vereniging van Banken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-2181, σκέψη 31). Ελλείπει εννόμου συμφέροντος των προσφευγουσών, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι παρέλκει η εξέταση των λόγων αυτών.
- 151 Πέμπτον, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή εσφαλμένα χαρακτήρισε καταχρηστικές ορισμένες πρακτικές, ήτοι το γεγονός ότι η Fighting Committee ενημέρωνε τα μέλη της Cewal για τους προβλεπομένους από την ανεξάρτητη εφοπιστική επιχείρηση απόπλους και το γεγονός ότι οι ναύλοι των μαχητικών πλοίων είχαν καθοριστεί με κοινή συμφωνία σε συνάρτηση με τους ναύλους που προσέφεραν οι G και C. Το επιχειρήμα είναι προδήλως αβάσιμο. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή ουδόλως έκρινε ότι αυτές οι «άλλες πρακτικές» συνιστούσαν, αυτές καθαυτές, καταχρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 86, αλλά τις έλαβε υπόψη της ως πραγματικά στοιχεία, μη αμφισβητούμενα εξάλλου από τις προσφεύγουσες, με βάση τα οποία απέδειξε ιδίως την ύπαρξη των τριών κριτηρίων που στοιχειοθετούν την προσαπτομένη πρακτική.

152 Τέλος, οι προσφεύγουσες αντλούν ορισμένα επιχειρήματα από το ότι ο τομέας των θαλασσιών μεταφορών υπάγεται, ως προς το δίκαιο ανταγωνισμού, σε εξαιρετικό καθεστώς. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει πρώτον ότι οι υποθέσεις Eurocorde και Schöller Lebensmittel, που επικαλούνται οι προσφεύγουσες, αφορούσαν την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης και επομένως δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της πρακτικής των μαχητικών πλοίων ως παραβάσεως του άρθρου 86 της Συνθήκης. Δεύτερον, το επιχείρημα ότι το άρθρο 86 δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, ενόσω δεν έχει ανακληθεί η εξαίρεση που προβλέπει ο κανονισμός 4056/86, στηρίζεται στην άποψη ότι η εξαίρεση αυτή ισχύει τόσο για το άρθρο 85 όσο και για το άρθρο 86. Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, ενόψει του γράμματος του άρθρου 86 της Συνθήκης, δεν μπορεί να χορηγηθεί καμία απαλλαγή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Απριλίου 1989, 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen, Συλλογή 1989, σ. 803, σκέψη 32) και ότι, ενόψει των αρχών που διέπουν την ιεραρχία των κανόνων δικαίου, η χορήγηση εξαιρέσεως με πράξη του παραγωγού δικαίου δεν μπορεί να αποκλίνει από διάταξη της Συνθήκης, εν προκειμένω το άρθρο 86 (απόφαση της 10ης Ιουλίου 1990, Tetra Pak κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 25). Επομένως, το επιχείρημα των προσφευγουσών είναι προδήλως αβάσιμο. Τρίτον, το επιχείρημα που αντλείται ειδικότερα από τα άρθρα 1, παράγραφος 3, στοιχείο β', και 4 του κανονισμού 4056/86, σύμφωνα με τα οποία, κατά τις προσφεύγουσες, η τροποποίηση των τιμών προκειμένου αυτές να ευθυγραμμισθούν με τις τιμές του ανταγωνισμού εξαιρείται, δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι η τροποποίηση αυτή δεν στοιχειοθετεί την προσαπτομένη καταχρηστική πρακτική.

153 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πρακτική των μαχητικών πλοίων, όπως καθορίζεται στην απόφαση, συνιστούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Ως προς τις συμβάσεις πίστewσ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

154 Γενικώς, οι προσφεύγουσες καταγγέλλουν την έλλειψη σαφήνειας της αποφάσεως, η οποία, αυτή καθαυτή, θα δικαιολογούσε την ακύρωσή της. Η θέση της Επιτροπής συνεπάγεται ότι τα ίδια πραγματικά περιστατικά μπορούν να δικαιολογήσουν την εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης. Εντούτοις, η παράβαση του πρώτου θα δικαιολογούσε μόνο μία σύσταση, ενώ η παράβαση του δευτέρου τιμωρείται με πρόστιμο.

- 155 Στο πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να αποφανθεί ότι οι συμβάσεις πίστεως που συνήψε η Cewal παραβιάζουν το άρθρο 86 της Συνθήκης και να επιβάλει για τον λόγο αυτό πρόστιμο, χωρίς να ανακαλέσει το ευεργέτημα της εξαιρέσεως κατά κατηγορία. Συναφώς, το γεγονός ότι τα μέλη της Cewal κατέχουν συλλογική δεσπόζουσα θέση δεν αρκεί από μόνο του για να θεωρηθεί ότι οι συμβάσεις αυτές έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα.
- 156 Συγκεκριμένα, πρώτον, η ερμηνεία αυτή θα αφαιρούσε από τον κανονισμό 4056/86 την πρακτική αποτελεσματικότητά του. Εάν, όπως φαίνεται ότι θεωρεί η Επιτροπή, οι ναυτιλιακές διασκέψεις αποτελούν το «κατεξοχήν» παράδειγμα συμφωνιών που δημιουργούν συλλογική δεσπόζουσα θέση και εάν οι συμβάσεις πίστεως συνιστούν κατάχρηση της θέσεως αυτής, τιμωρούμενη με πρόστιμο, τότε ένας κανονισμός που χορηγεί εξαιρέση μόνο βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης δεν έχει νόημα.
- 157 Δεύτερον, ο κανονισμός 4056/86 θέλησε να εξαιρέσει τις συμβάσεις πίστεως τόσο ως προς το άρθρο 85 όσο και ως προς το άρθρο 86 της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός αυτός, ο οποίος εκδόθηκε από το Συμβούλιο, καθορίζει, σύμφωνα με το γράμμα του, τις λεπτομέρειες εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης στις θαλάσσιες διεθνείς μεταφορές. Στον βαθμό αυτόν, διακρίνεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2349/84 (ΕΕ 1984, L 219, σ. 15), στον οποίο αναφέρεται η προμνησθείσα απόφαση της 10ης Ιουλίου 1990, Tetra Pak. Ο τελευταίος αυτός κανονισμός, τον οποίο εξέδωσε η Επιτροπή, αφορούσε μόνον την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.
- 158 Τρίτον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η απαλλαγή πρέπει να έχει ανακληθεί προτού θεωρηθεί ότι οι ενέργειες που απαλλάσσονται απαγορεύονται από το άρθρο 86 της Συνθήκης. Κατά τις προσφεύγουσες, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη από τα άρθρα 3 και 6 του κανονισμού αυτού εξαιρέση καλύπτει τις παραβάσεις τόσο του άρθρου 85 όσο και του άρθρου 86 της Συνθήκης. Ενόσω όμως μία συμπεριφορά καλύπτεται από την εξαιρέση, δεν επιτρέπεται η επιβολή προστίμου. Εξάλλου, ενόψει του μη αναδρομικού χαρακτήρα της ανακλήσεως μιας απαλλαγής (απόφαση της 10ης Ιουλίου 1990, Tetra Pak, ό.π., σκέψη 25), κανένα πρόστιμο δεν μπορεί να επιβληθεί για το παρελθόν, ακόμη και αν η Επιτροπή είχε ανακαλέσει το ευεργέτημα της απαλλαγής, όπως το είχε

αρχικά εξετάσει στη γνωστοποίηση των αιτιάσεων. Από το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού προκύπτει ότι μόνον εφόσον έχει ανακαλέσει το ευεργέτημα της απαλλαγής μπορεί η Επιτροπή να λάβει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 10 του κανονισμού 4056/86, τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να παύσουν οι παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης. Τέτοια μέτρα δεν μπορούν να συνεπάγονται την επιβολή προστίμου, το οποίο μπορεί να έχει ως σκοπό την εκ των υστέρων επιβολή κυρώσεων για ορισμένη συμπεριφορά.

159 Τέλος, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού, η Επιτροπή, προτού λάβει απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, μπορεί να απευθύνει στην ενδιαφερομένη διάσκεψη συστάσεις με σκοπό την παύση της παραβάσεως. Απευθύνοντας συγχρόνως σύσταση και απόφαση στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, η Επιτροπή παρέβη επομένως και τη διάταξη αυτή.

160 Στο δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι οι συμβάσεις πίστεως μπορεί να συνιστούν καταχρηστική πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η συμπεριφορά της Cewal είναι καταχρηστική στο σύνολό της είναι τελείως αστήρικτος. Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή επιδιώκει να επιτύχει τροποποίηση των σαφών διατάξεων του κανονισμού από το Πρωτοδικείο.

161 Στο σημείο 91 της αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι προτεινόμενες από τη Cewal συμβάσεις πίστεως δεν είναι σύμφωνες, για τρεις λόγους, με τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τη διαπίστωση αυτή. Δεν μπορεί να προσάπτεται στη σύμβαση ότι δεν αναφέρει τα δικαιώματα του χρήστη και τις υποχρεώσεις της διασκέψεως, ενώ αυτό είναι, εκ φύσεως, το αντικείμενο μιας συμβάσεως· ως προς την προθεσμία καταγγελίας, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι μετά την ακρόαση της 22ας Οκτωβρίου 1990 οι συμβάσεις τροποποιήθηκαν· τέλος, οι συμβάσεις αναφέρουν ρητά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ναυλωτές αποδεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους και, εφόσον οι συμβάσεις δεν επιβάλλονται, ο κανονισμός δεν απαιτεί να παρατίθεται ο κατάλογος των φορτίων που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας.

- 162 Εν πάση περιπτώσει, η φερομένη αντίφαση αφορά μόνο ήσσονος σημασίας πτυχές των συμβάσεων. Εφόσον, κατά το σημείο 91 in fine της αποφάσεως, η αντίφαση αυτή είχε οδηγήσει μόνο στην έκδοση συστάσεως, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι δεν μπορεί να αποτελέσει νόμιμο λόγο επιβολής προστίμου. Καμία όμως άλλη κατάχρηση δικαιολογούσα την επιβολή προστίμου δεν μπορεί να τους προσαφθεί εκτός από τη μερική μη τήρηση του γράμματος του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86.
- 163 Ειδικότερα, πρώτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι μπορεί να προσαφθεί στις διασκέψεις ότι συνάπτουν συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 %. Υπενθυμίζουν ότι η επίδικη πρακτική πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τις ειδικές διατάξεις που ισχύουν για τον τομέα των θαλασσιών διεθνών μεταφορών. Ο κανονισμός 4056/86 δέχεται, αντιθέτως προς τις γενικώς αποδεκτές λύσεις (προμνησθείσα απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής), τη σύναψη συμβάσεων πίστεως σε ποσοστό 100 %. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή δεν μπορούσε να καταδικάσει τους προβαλλόμενους συμφυείς με τις συμβάσεις αυτές περιορισμούς του ανταγωνισμού, γιατί οι εν λόγω συμβάσεις εξαιρούνται αυτές καθαυτές. Εκ φύσεως, μία σύμβαση πίστεως θα περιορίζει την ελευθερία του χρήστη, θα μείωνε την ικανότητα των G και C να διατηρούν μονίμως τη δραστηριότητά τους και θα κατέληγε στην εφαρμογή ανίσων όρων για ισοδύναμες παροχές.
- 164 Εξάλλου, η Επιτροπή ουδόλως απέδειξε ότι οι συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 % επιβάλλονταν στους ναυλωτές. Προς απόδειξή του δεν μπορεί να αρκεί το γεγονός απλώς ότι μία σύμβαση περιέχει τέτοια διάταξη, άλλως αίρεται η πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού. Ομοίως, το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν τα εμπορεύματα που πωλούνται ελεύθερα επί του καταστρώματος (στο εξής: *lob*) είναι συμφυές με σύμβαση πίστεως σε ποσοστό 100 % και δεν αποδεικνύει ότι οι συμβάσεις αυτές επιβάλλονται.
- 165 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι καταρτίστηκαν μαύρες λίστες των ναυλωτών που δεν τηρούσαν τις συμβάσεις. Κατά τις προσφεύγουσες ναί μεν η έκφραση αυτή χρησιμοποιείται στα πλαίσια της *Cewal*, εντούτοις αποσκοπούσε μόνο στην εξακρίβωση των ναυλωτών που χρησιμοποιούν πλοία εκτός διασκέψεως, με σκοπό να τους αφαιρέσει τα πλεονεκτήματα της συμβάσεως πίστεως. Εξάλλου, στην πράξη, η κύρωση αυτή δεν εφαρμόστηκε, όπως ενημερώθηκε σχετικά η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Επιπλέον, ακόμη και αν υποθεθεί ότι υπήρχαν τέτοιες λίστες, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η δέκατη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού 4056/86 επιτρέπει την επιβολή κυρώσεων στους ναυλωτές που παραβαίνουν την υποχρέωσή τους. Πράγματι, η κατάρτιση καταλόγου των ναυλωτών αυτών είναι συμφυής με ένα σύστημα συμβάσεων πίστεως σε ποσοστό 100 %, το οποίο εξαιρείται.

- 166 Τέλος, κατά τις προσφεύγουσες, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι μια επιχείρηση που κατέχει δεσπίζουσα θέση εκμεταλλεύεται καταχρηστικώς τη θέση αυτή, αν συνάπτει συμβάσεις πίστεως δεσμεύουσες τους πελάτες κατά τρόπο αποκλειστικό, εκτός εάν τέτοιες συμφωνίες έχουν γίνει δεκτές λόγω εξαιρετικών περιστάσεων στο πλαίσιο του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 90). Στην προκειμένη περίπτωση, η ύπαρξη ρητής εξαιρέσεως προβλεπομένης από τον κανονισμό 4056/86 συνιστά εξαιρετική περίπτωση.
- 167 Η καθής φρονηί ότι πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα, αφενός, στο ασυμβίβαστο των συμβάσεων πίστεως που συνήφθησαν μεταξύ Cewal και ναυλωτών ως προς τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86 και, αφετέρου, στο γεγονός ότι η Cewal επέβαλε συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 %, επεξέτεινε τα αποτελέσματά τους στα εμπορεύματα που πωλούνται fob και κατήρησε μαύρες λίστες των ναυλωτών που δεν τηρούσαν τις συμφωνίες. Τα τελευταία αυτά πραγματικά περιστατικά στοιχειοθετούν την προσαιπτομένη καταχρηστική εκμετάλλευση, ενώ το ασυμβίβαστο των συμβάσεων με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού θα οδηγούσε μόνο στη σύσταση προς τη Cewal να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του κανονισμού.
- 168 Το ασυμβίβαστο των συμβάσεων πίστεως με τις διατάξεις του κανονισμού συνίσταται, καταρχάς, στη μη αναφορά των δικαιωμάτων του χρήστη και των υποχρεώσεων των μελών της διασκέφews, στη σιωπή των συμβάσεων ως προς τα φορτία που αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής τους και, τέλος, στον απρόσφορο χαρακτήρα των διατάξεων περί προθεσμίας καταγγελίας.
- 169 Όσον αφορά το ότι οι συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 % επιβάλλονταν, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι ναυλωτές δεν είχαν άλλη επιλογή από το να δεχθούν τη σύμβαση πίστεως σε ποσοστό 100 % ή να πληρώνουν τον πλήρη ναύλο, οπότε αποκλειόταν κάθε έκπτωση σε περίπτωση που τηρούσαν εν μέρει τη σύμβαση· η στάση αυτή εκ μέρους μιας διασκέφews που κατέχει δεσπίζουσα θέση, δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση κατείχε κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών άνω του 90 % της αγοράς, κατέληγε στο να επιβάλλει τις συμβάσεις αυτές στους ναυλωτές. Ο εξαναγκασμός αυτός ήταν καταχρηστικός (προαναφερθείσα απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής). Οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να ισχυρίζονται ότι η συμπεριφορά αυτή εξαιρείται με τον κανονισμό 4056/86. Ναι μεν το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού επιτρέπει τις συμβάσεις πίστεως, εντούτοις απαγορεύει να επιβάλλονται μονομερώς. Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η εφαρμογή της ρήτηρας

πίστεως στα εμπορεύματα που πωλούνται *FOB* επιτείνει τον καταχρηστικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, στα πλαίσια αυτού του τρόπου πώλησεως, το πλοίο μεταφοράς ορίζεται από τον αγοραστή, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα να επεκτείνεται η υποχρέωση πίστεως σε εμπορεύματα που δεν αποστέλλονται από τον πωλητή.

- 170 Ως προς τις μαύρες λίστες των ναυλωτών που δεν τηρούν τις συμφωνίες, η Επιτροπή υπογραμμίζει καταρχάς ότι δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι εξαιρούνται με τον κανονισμό 4056/86. Συναφώς, η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι, κατά τη γνώμη της, τα πρακτικά των συνεδριάσεων του *Zaire Pool Committee* της 28ης Ιουνίου 1988 και της 20ής Απριλίου 1989 αποδεικνύουν την ύπαρξη και τον σκοπό αυτών των λιστών. Ο σκοπός αυτός συνίσταται στην επιβολή κυρώσεων στους ναυλωτές που δεν τηρούν τις συμφωνίες, μη παρέχοντάς τους τις συνήθειες κατάλληλες υπηρεσίες.
- 171 Εξάλλου, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι κανένα πρόστιμο δεν μπορεί να επιβληθεί ενόσω οι συμβάσεις πίστεως καλύπτονται από την εξαίρεση είναι αβάσιμο, καθόσον το ότι ορισμένες ενέργειες εξαιρούνται όσον αφορά το άρθρο 85 δεν ασκεί καμιά επιρροή ως προς την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 86. Ειδικότερα, η προαναφερθείσα νομολογία *Tetra Pak* θα μπορούσε να εφαρμοσθεί πλήρως στην προκειμένη περίπτωση.
- 172 Οι παρεμβαίνουσες υποστηρίζουν ότι η κατάρτιση, από ναυτιλιακή διάσκεψη που κατέχει δεσπόζουσα θέση, μαύρης λίστας των ναυλωτών που μεταφέρουν τα εμπορεύματά τους με τις *G* και *C* αντί της *Cewal*, με σκοπό τον αποκλεισμό των ναυλωτών αυτών από τις συνήθειες υπηρεσίες της διασκέψεως, στο πλαίσιο συμβάσεων πίστεως σε ποσοστό 100 %, συνιστά συμπεριφορά αποκλοπούσα στην εξάλειψη κάθε ανταγωνισμού από τις *G* και *C* και, κατά συνέπεια, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Το άρθρο 8 του κανονισμού 4056/86 υπενθυμίζει ότι ο κανονισμός αυτός δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης· εξάλλου, κάθε άλλη ερμηνεία είναι αβάσιμη.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 173 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, στα πλαίσια της εξετάσεως των συμβάσεων πίστεως της *Cewal*, στα σημεία 84 έως 91 της αποφάσεώς της, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της δύο διαφορετικές παραβάσεις, μία σχετική με το άρθρο 85 της Συνθήκης και μία σχετική με το άρθρο 86 της Συνθήκης. Η πρώτη συν-

ίσταται στο ότι η Cewal συνήψε συμβάσεις οι οποίες ουδόλως ανταποκρίνονται στις προβλεπόμενες στο άρθρο 5 του κανονισμού 4056/86 υποχρεώσεις, από τις οποίες εξαρτάται η προβλεπόμενη στο άρθρο 3 του κανονισμού αυτού εξαίρεση· η δεύτερη συνίσταται στο ότι η Cewal επέβαλε συμβάσεις πιστεως σε ποσοστό 100 %, συμπεριέλαβε τα πωλούμενα φοβ εμπορεύματα και χρησιμοποίησε μαύρες λίστες ναυλωτών που δεν τηρούσαν τις συμφωνίες, με σκοπό να τους τιμωρήσει.

174 Ως προς την πρώτη παράβαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι επίδικες συμβάσεις πιστεως δεν πληρούν τρεις από τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Επειδή οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον ισχυρισμό αυτόν, πρέπει να εξετασθεί εκάστη των τριών αιτιάσεων της Επιτροπής.

175 Πρώτον, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο α', πρώτη παύλα, του κανονισμού, «στην περίπτωση του συστήματος άμεσων εκπτώσεων, κάθε συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να καταγγέλλει τον διακανονισμό πίστης οποτεδήποτε και χωρίς καμιά κύρωση μέσα σε προθεσμία προειδοποίησης έξι μηνών». Από τη σύμβαση της 10ης Ιανουαρίου 1989 που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες προκύπτει ότι «κάθε συμβαλλόμενος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα σύμβαση με προειδοποίηση έξι μηνών, είτε την 1η Ιανουαρίου είτε την πρώτη Ιουλίου εκάστου έτους». Επομένως, ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε το ασυμβίβαστο των συμβάσεων ως προς το σημείο αυτό.

176 Δεύτερον, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', περίπτωση i, η ναυτιλιακή διάσκεψη καθορίζει «κατάλογο των συμφωνηθέντων με τους χρήστες φορτίων και τμημάτων φορτίου, τα οποία εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του διακανονισμού πίστης». Εντούτοις, στην υποβληθείσα σύμβαση δεν περιλαμβάνεται τέτοιος κατάλογος. Εξάλλου, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, από το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', περίπτωση i, δεν προκύπτει ότι ο κατάλογος αυτός πρέπει να καταρτίζεται μόνο στην περίπτωση συμβάσεων πιστεως που επιβάλλονται μονομερώς από τη διάσκεψη.

177 Τρίτον, το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', περίπτωση ii, του κανονισμού ορίζει ότι η διάσκεψη καθορίζει «κατάλογο των περιστάσεων που απαλλάσσουν τους χρήστες από την υποχρέωση πίστης». Μεταξύ αυτών των περιπτώσεων, δύο περιπτώσεις που πρέπει να περιλαμβάνονται στον κατάλογο αυτό μνημονεύονται ρητά στην πρώτη και δεύτερη παύλα αυτής της διατάξεως του κανονισμού· ούτε η μία ούτε η άλλη από τις περιπτώσεις αυτές δεν περιλαμβάνεται στις συμβάσεις που συνήψε η Cewal.

- 178 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε το ασυμβίβαστο των επιδικίων συμβάσεων πίστεως με τις διατάξεις του κανονισμού 4056/86. Επομένως, ορθώς συνέστησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7 του κανονισμού αυτού, στα μέλη της Cewal να εναρμονίσουν τους όρους των συμβάσεων πίστεως με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού.
- 179 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι το γεγονός ότι οι συμβάσεις πίστεως τροποποιήθηκαν μετά την ακρόαση της 22ας Οκτωβρίου 1990, αλλά πριν από την έκδοση της αποφάσεως, πράγμα που οι προσφεύγουσες επικαλούνται κατά τα λοιπά μόνον ως προς την προθεσμία προειδοποίησεως, δεν μπορεί να καθιστά άκυρο το άρθρο 5 της αποφάσεως. Η τροποποίηση αυτή είχε μόνον ως αποτέλεσμα την άρση των συνεπειών της συστάσεως προς τα μέλη της Cewal.
- 180 Ως προς τη δεύτερη παράβαση, οι προσφεύγουσες επικαλούνται δύο σειρές παρατηρήσεων εκ των οποίων η μία αφορά τον χαρακτηρισμό της επίδικης πρακτικής σε σχέση με το άρθρο 86 της Συνθήκης, ενώ η άλλη αφορά τη σχέση μεταξύ του άρθρου 85 και του άρθρου 86 της Συνθήκης, στο πλαίσιο του κανονισμού 4056/86.
- 181 Στο πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η πρακτική που τους προσάπτει η Επιτροπή δεν στοιχειοθετεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το γεγονός ότι οι συμβάσεις πίστεως της Cewal ως προς τρία σημεία δεν ήταν σύμφωνες με τον κανονισμό 4056/86 δεν ελήφθη υπόψη σε σχέση με το άρθρο 86 της Συνθήκης, αλλά μόνο στα πλαίσια της εκτιμήσεως βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης. Επομένως, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι το ασυμβίβαστο ως προς τρία σημεία ήσσονος κατά τη γνώμη τους σημασίας δεν μπορεί να δικαιολογήσει τόσο υψηλά πρόστιμα όσο τα επιβληθέντα είναι αλυσιτελές στα πλαίσια της εξετάσεως των προσαπτομένων πρακτικών βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης.
- 182 Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει να εξετασθεί αν, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή εσφαλμένα έκρινε ότι οι συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 % επιβάλλονταν, ότι οι συμβάσεις αυτές κάλυπταν τις πωλήσεις fob και ότι είχαν καταρτιστεί μαύρες λίστες των ναυλωτών που δεν τηρούσαν τις συμφωνίες με σκοπό να τους επιβληθούν κυρώσεις.

- 183 Πρώτον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, το γεγονός ότι τα μέλη της Cewal, τα οποία κατά τον χρόνο των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών κατείχαν άνω του 90 % της αγοράς, πρότειναν στους ναυλωτές μόνο συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 % δεν άφηνε καμία επιλογή ανάμεσα στη χορήγηση εκπτώσεως, εάν ο ναυλωτής δεχόταν τη μεταφορά του συνόλου των εμπορευμάτων αυτών από τη Cewal, και στη μη χορήγηση καμιάς εκπτώσεως σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, οπότε στην πραγματικότητα κατέληγε στην επιβολή τέτοιων συμβάσεων. Οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να ισχυρίζονται ότι μια τέτοια πρακτική εξαιρείται του άρθρου 85 της Συνθήκης· συγκεκριμένα, αρκεί συναφώς να διαπιστωθεί ότι, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', περίπτωση i, μπορούν να προσφέρονται συμβάσεις πίστεως σε ποσοστό 100 %, αλλά δεν μπορούν να επιβάλλονται μονομερώς.
- 184 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι αυτές οι συμβάσεις πίστεως περιελάμβαναν τις πωλήσεις φοβ· πράγματι, μια τέτοια πρακτική οδηγεί τον πωλητή στην τήρηση της υποχρέωσης πίστεως, μολονότι δεν έχει την ευθύνη αποστολής των εμπορευμάτων.
- 185 Τρίτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, στα πρακτικά του Zaïre Pool Committee της 28ης Ιουνίου 1988, τα οποία μνημονεύονται ρητά στην υποσημείωση στη σελίδα 3, κάτω από το σημείο 29 της αποφάσεως, γίνεται αναφορά στην ύπαρξη μαύρης λίστας των παραβατών ναυλωτών οι οποίοι δεν μπορούσαν πλέον να έχουν την κανονική ευνοϊκή μεταχείριση εκ μέρους της διασκέψεως για τα άλλα φορτία τους. Σε μεταγενέστερα πρακτικά της ίδιας Committee, που επίσης μνημονεύονται στην υποσημείωση αυτή, αναφέρεται, σε μία στήλη σχετική με τη δραστηριότητα των G και C και αφού παρατεθούν τα πλοία αυτής της ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχειρήσεως που είχαν αποπλεύσει από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο του 1989, ότι το σύστημα αυτό της μαύρης λίστας εφαρμόζεται. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η χρησιμοποίηση του όρου «μαύρες λίστες», μολονότι δεν αρκεί για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη καταχρηστικής πρακτικής, εντούτοις αποκαλύπτει ότι οι λίστες αυτές δεν είχαν απλώς καταρτισθεί, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, για στατιστικούς σκοπούς. Τέλος, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, αντιθέτως προς όσα φαίνεται να αναφέρουν οι προσφεύγουσες, η κατάρτιση τέτοιας λίστας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξαιρείται με βάση κάποια από τις διατάξεις του κανονισμού 4056/86.
- 186 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πρακτική αυτή, στο σύνολό της, έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ελευθερίας των ναυλωτών και, επομένως, επηρέαζε την ανταγωνιστική θέση του μοναδικού ανταγωνιστή της Cewal στην αγορά (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 90).

- 187 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, το πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί.
- 188 Στο δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι ο κανονισμός 4056/86 προβλέπει εξαίρεση τόσο ως προς το άρθρο 85 όσο και ως προς το άρθρο 86 της Συνθήκης. Εντούτοις, όπως έχει ειπωθεί, η τελευταία αυτή διάταξη δεν προβλέπει τη δυνατότητα εξαιρέσεως και, κατ' εφαρμογήν των αρχών που διέπουν την ιεραρχία των κανόνων δικαίου, μία πράξη του παραγώγου δικαίου δεν μπορεί να αποκλίνει από διάταξη της Συνθήκης. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει ότι «η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, απαγορεύεται χωρίς να απαιτείται προηγούμενη απόφαση για τον σκοπό αυτό». Επομένως, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, καθόσον στηρίζεται στη σκέψη ότι ο κανονισμός 4056/86 προβλέπει εξαίρεση ως προς το άρθρο 86 της Συνθήκης, είναι προδήλως αβάσιμη.
- 189 Εξάλλου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι αυτό δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού. Συγκεκριμένα, το σχετικό επιχείρημα των προσφευγουσών στηρίζεται ιδίως στο αξίωμα ότι κάθε ναυτιλιακή διάσκιψη ή τα μέλη της κατέχουν δεσπόζουσα θέση. Είναι όμως ανάγκη να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή δεν δήλωσε κάτι τέτοιο, αλλ' αντιθέτως απέδειξε ορθώς ότι στην προκειμένη περίπτωση τα μέλη της Cewal κατείχαν από κοινού δεσπόζουσα θέση.
- 190 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, ακόμη και αν ο κανονισμός δεν προβλέπει εξαίρεση από το άρθρο 86, το άρθρο του 8, παράγραφος 2, επιβάλλει στην Επιτροπή να ανακαλέσει την προβλεπομένη στο άρθρο 3 εξαίρεση, προτού επιβάλει κυρώσεις για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Συναφώς, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού, «εάν η Επιτροπή (...) διαπιστώσει ότι σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση η συμπεριφορά ναυτιλιακών διασκέψεων εξαιρουμένων δυνάμει του άρθρου 3 έχει, παρ' όλα αυτά, αποτελέσματα ασυμβίβαστα προς το άρθρο 86 της Συνθήκης, μπορεί να αποσύρει το ευεργέτημα της εξαίρεσης κατά κατηγορία και να λάβει, σύμφωνα με το άρθρο 10, όλα τα κατάλληλα μέτρα για να παύσουν οι παραβάσεις του άρθρου άρθρου 86 της Συνθήκης». Επομένως, από τις διατάξεις του άρθρου αυτού προκύπτει σαφώς ότι αντικείμενό του είναι η κατάσταση στην οποία μια πρακτική, μολοντί εξαιρείται από το άρθρο 85 της Συνθήκης, εντούτοις αντίκειται προς το άρθρο 86 της

Συνθήκης. Διαπιστώνεται όμως ότι αυτό δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, καθόσον ούτε η επιβολή συμβάσεων πίστεως σε ποσοστό 100 % ούτε η κατάρτιση μαύρης λίστας, κατά την έννοια που της αποδίδει η Επιτροπή, δεν εξαιρούνται από το άρθρο 85. Επομένως, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση.

- 191 Από τη διαπίστωση αυτή προκύπτει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο «προτού λάβει απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 2, η Επιτροπή μπορεί να απευθύνει στη σχετική ναυτιλιακή διασκέψη συστάσεις για να παύσουν οι παραβάσεις», δεν αφορά την προκειμένη περίπτωση. Επομένως, το επιχείρημα που αντλείται από την προβαλλομένη παράβαση της διατάξεως αυτής από την Επιτροπή πρέπει να απορριφθεί.
- 192 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι οι σχετικοί με την εξέταση των συμβάσεων πίστεως λόγοι και ισχυρισμοί είναι αβάσιμοι.
- 193 Υπ' αυτές τις συνθήκες, ο τρίτος λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

4. Ως προς τον τέταρτο λόγο περί μη επηρεασμού του ενδοκοινοτικού εμπορίου και περί του ότι οι σχετικές αγορές δεν αποτελούν τμήμα της κοινής αγοράς

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 194 Πρώτον, στις υποθέσεις Τ-24/93, Τ-25/93 και Τ-28/93, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, αντιθέτως προς όσα αναφέρουν τα σημεία 39, 40 και 92 της αποφάσεως, οι επίδικες πρακτικές, στον βαθμό που αφορούν τις μεταφορές Βορρά-Νότου και, κατά συνέπεια, τις εξαγωγές προς την Αφρική, δεν επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά. Η απόφαση δεν απέδειξε επαρκώς την ύπαρξη της επιδράσεως αυτής (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή

τόμος 1966-1968, σ. 363). Η Επιτροπή φέρει το βάρος της αποδείξεως ότι κάθε κατάχρηση επηρεάζει χωριστά τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά· η Επιτροπή δεν μπορεί λυσιτελώς να επικαλείται κατεύθυνση της νομολογίας σύμφωνα με την οποία η εκτίμηση των συνεπειών μιας συμβάσεως στο ενδοκοινοτικό εμπόριο πραγματοποιείται με βάση τη σύμβαση στο σύνολό της και όχι με βάση μεμονωμένα κάθε ρήτρα της (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Φεβρουαρίου 1986, 193/83, Windsurfing κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 611).

- 195 Δεύτερον, στις υποθέσεις T-24/93 και T-25/93, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι οι σχετικές με τις επίδικες πρακτικές αγορές δεν αποτελούν τμήμα της κοινής αγοράς. Εφαρμόζοντας τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού σε εξαγωγικές αγορές, η απόφαση παραβλέπει τόσο τη νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Φεβρουαρίου 1986, 174/84, Bulk Oil, Συλλογή 1986, σ. 559) όσο και την πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής [απόφαση 77/100/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, σχετική με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/5715 — Junghans) (JO 1977, L 30, σ. 10)]. Ομοίως, η απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85, 125/85, 126/85, 127/85, 128/85 και 129/85, Ahlström κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 5193), αναφέρει ότι μόνο καθοριστικό στοιχείο είναι ο τόπος όπου τίθεται σε εφαρμογή σύμ-πραξη περιορίζουσα τον ανταγωνισμό.

- 196 Η Επιτροπή φρονεί ότι τα επίμαχα δρομολόγια καλύπτουν την παροχή μεταφορικών υπηρεσιών από και προς λιμένες της Κοινότητας από μεταφορείς εγκατεστημένους εντός της Κοινότητας σε ναυλωτές και εισαγωγείς που επίσης είναι εγκατεστημένοι εντός της Κοινότητας. Οι επίμαχες περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές πρέπει να εξετάζονται ως προς τις συνέπειές τους επί της εν λόγω αγοράς υπηρεσιών και ακολούθως ως προς τις έμμεσες συνέπειές τους επί του εμπορίου των μεταφερομένων εμπορευμάτων (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 1987, 136/86, Auberl, Συλλογή 1987, σ. 4789, σκέψη 18). Οι μεταφορικές υπηρεσίες από Βορρά προς Νότο και από Νότο προς Βορρά είναι εξάλλου αδιαίρετες και επομένως δεν μπορούν να εξετασθούν χωριστά.

- 197 Η καθής υπογραμμίζει ότι η δυνατότητα να επηρεάζουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο πρακτικές περιορίζουσες τον ανταγωνισμό στον τομέα των διεθνών θαλασσιών μεταφορών προβλέπεται ρητά στην έκτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του κανονισμού 4056/86. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να αμφισβητείται η ύπαρξη του όρου αυτού, χωρίς να προσβάλλεται το κύρος του ίδιου του κανονισμού.

- 198 Ως προς τις παραβάσεις του άρθρου 85 της Συνθήκης, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, απαγορεύοντας στα μέλη μιας διασκέψεως να ενεργούν ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις εντός της σφαίρας των δραστηριοτήτων άλλης διασκέψεως, οι εγκαλούμενες διασκέψεις προκάλεσαν πρόσθετη στεγανοποίηση της αγοράς.
- 199 Ως προς τις παραβάσεις του άρθρου 86, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η σχετική με τον επηρεασμό του ενδοκοινοτικού εμπορίου προϋπόθεση, η οποία ερμηνεύεται διασταλτικά, αποδεικνύεται επαρκώς από νομική άποψη, δεδομένου ότι προκύπτει αρκούντως εύλογος — και όχι αμιγώς υποθετικός — επηρεασμός του ενδοκοινοτικού εμπορίου, ο οποίος είναι αποτέλεσμα της εγκαλουμένης πρακτικής (προμνησθείσα απόφαση Consten και Grundig κατά Επιτροπής).
- 200 Οι παρεμβαίνουσες δεν υπέβαλαν παρατηρήσεις ως προς το σημείο αυτό.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 201 Καταρχάς πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, όπως εξάλλου και η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, για να μπορεί να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο πρέπει να μπορεί να πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό, βάσει ενός συνόλου αντικειμενικών νομικών ή πραγματικών στοιχείων, ότι μπορεί να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών κατά τρόπο που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων μιας ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών, (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-250/92, DLG, Συλλογή 1994, σ. I-5641, σκέψη 54). Επομένως, δεν χρειάζεται η προσαπτόμενη συμπεριφορά να έχει πράγματι επηρεάσει αισθητά το εν λόγω εμπόριο· αρκεί να αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά αυτή είναι ικανή να παραγάγει το αποτέλεσμα αυτό (βλ., ως προς το άρθρο 86, απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-743, σκέψη 69, και ως προς το άρθρο 85, απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-289).

202 Ως προς τις συμφωνίες μεταξύ διασκέψεων για τις οποίες η Επιτροπή διαπίστωσε ότι είναι ασυμβίβαστες με το άρθρο 85 της Συνθήκης, πρέπει να υπομνηστεί ότι οι συμφωνίες αυτές απαγορεύουν στα μέλη ναυτιλιακής διασκέψεως να εξυπηρετούν, ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις, γραμμή από κοινοτικούς λιμένες που υπάγεται στη ζώνη άλλης ναυτιλιακής διασκέψεως που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη συμφωνία. Μια τέτοια συμφωνία, η οποία αποβλέπει στο να αποφευχθεί να ανταγωνίζονται τα μέλη μιας διασκέψεως τα μέλη άλλης διασκέψεως ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις, έχει ως σκοπό να στεγανοποιήσει την αγορά των υπηρεσιών θαλασσίων μεταφορών που προσφέρονται από επιχειρήσεις της Κοινότητας. Επιπλέον, όπως ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή, οι συμφωνίες αυτές είναι ικανές να επηρεάσουν έμμεσα τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά, αφενός μεν μεταξύ των λιμένων της Κοινότητας που αφορούν οι συμφωνίες αυτές τροποποιώντας τη ζώνη προσέλευσής τους, αφετέρου δε μεταξύ των δραστηριοτήτων που ασκούνται σ' αυτές τις ζώνες προσέλευσης.

203 Ως προς τις προβλεπόμενες από το άρθρο 86 καταχρηστικές πρακτικές, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, για να εκτιμηθεί αν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί από την κατάχρηση δεσποζουσας θέσεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συνέπειες που απορρέουν από αυτήν για τη διάρθρωση του πραγματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (βλ., για παράδειγμα, την προαναφερθείσα απόφαση *Bodson*, σκέψη 24). Υπ' αυτές τις συνθήκες, οι πρακτικές με τις οποίες ένας όμιλος επιχειρήσεων επιδιώκει να εξοβελίσει από την αγορά τον εγκατεστημένο εντός της κοινής αγοράς κυριότερο ανταγωνιστή είναι, εκ φύσεως, ικανές να επηρεάσουν τη δομή του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά και επομένως να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Με βάση αυτή μόνο τη διαπίστωση, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών. Επιπλέον, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, αναφερόμενη ιδίως στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 4056/86, τέτοιες πρακτικές μπορούν να επηρεάσουν έμμεσα τον ανταγωνισμό, αφενός, μεταξύ των διαφόρων λιμένων της Κοινότητας τροποποιώντας την αντίστοιχη ζώνη προσέλευσής τους και, αφετέρου, μεταξύ των δραστηριοτήτων που ασκούνται σ' αυτές τις ζώνες προσέλευσης.

204 Τέλος, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, εφόσον οι καταχρηστικές πρακτικές με σκοπό τον εξοβελισμό ανταγωνιστή επηρεάζουν εκάστη κατά τον ίδιο τρόπο και για τους ίδιους λόγους το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, δεν μπορεί να απαιτείται από την Επιτροπή να αποδείξει για καθεμιά την ύπαρξη επηρεασμού, πράγμα που δεν θα μπορούσε παρά να οδηγήσει στην τυπική επανάληψη της ίδιας συλλογιστικής.

205 Πρέπει να υπογραμμιστεί, ως προς το δεύτερο σκέλος του λόγου, ότι οι σχετικές αγορές δεν αποτελούν τμήμα της κοινής αγοράς, ότι η εν λόγω αγορά που επηρεάζεται άμεσα είναι η αγορά των μεταφορικών υπηρεσιών γραμμής και όχι η αγορά της εξαγωγής εμπορευμάτων προς τρίτες χώρες. Τόσο οι συμφωνίες μεταξύ διασκέψεων όσο και οι προσαπτόμενες στα μέλη της Cewal καταχρηστικές πρακτικές αποσκοπούν στον περιορισμό του ανταγωνισμού στον οποίο υπόκεινται οι διασκέψεις από εγκατεστημένες εντός της Κοινότητας ναυτιλιακές εταιρίες που δεν είναι μέλη τους, είτε πρόκειται για εταιρίες μέλη άλλης διασκέψεως στις οποίες απαγορεύεται να παρεμβαίνουν ως ανεξάρτητες εφοπλιστικές επιχειρήσεις είτε για εταιρίες που δεν ανήκουν σε καμιά διάσκεψη.

206 Υπ' αυτές τις συνθήκες, ο τέταρτος λόγος πρέπει να απορριφθεί.

207 Επομένως, το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι τα κύρια αιτήματα περί ακυρώσεως της αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Ως προς τα επικουρικά αιτήματα περί ακυρώσεως του επιβληθέντος προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

208 Προς στήριξη των επικουρικών αιτημάτων τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ένδεκα λόγους ή επιχειρήματα.

209 Πρώτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον εκ προθέσεως χαρακτήρα και τη βαρύτητα των παραβάσεων που βεβαιώνει η Επιτροπή.

210 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, λόγω του γενικού χαρακτήρα της καταγγελίας, δεν ήταν δυνατό να είναι υποχρεωμένες να παύσουν την ακολουθούμενη πρακτική ήδη από την κατάθεση της καταγγελίας. Αντιθέτως, υποστηρίζουν ότι οι συμβάσεις πίστεως τροποποιήθηκαν ήδη από της λήψεως

της γνωστοποίησης των αιτιάσεων· κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η Cewal συνεργάστηκε με την Επιτροπή, πράγμα που προκύπτει από το γεγονός ότι οι κυριότερες πρακτικές είχαν παύσει κατά τον χρόνο της γνωστοποίησης των αιτιάσεων. Τέλος, η Cewal είχε βοηθήσει την Επιτροπή στις διαπραγματεύσεις, αφενός, με τον ΟΟΣΑ και, αφετέρου, με τις χώρες της Δυτικής και Κεντρικής Αφρικής.

211 Τρίτον, ως προς τη φύση και την αξία των προϊόντων, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, το μερίδιο αγοράς της Cewal μειώθηκε σημαντικά και το μερίδιο της ανεξάρτητης εφοπλιστικής επιχειρήσεως αυξήθηκε, παρά τις προσαπτόμενες πρακτικές. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η διατυπούμενη στο σημείο 108 του αιτιολογικού της αποφάσεως κατηγορία ότι η Cewal εφήρμοσε λόγω της δεσπόζουσας θέσεώς της τεχνητά υψηλές τιμές δεν αποδεικνύεται και αντιφάσκει προς τις κατηγορίες ότι οι τιμές της Cewal ήταν ασυνήθιστα χαμηλές. Το γεγονός ότι η CMZ, εταιρία μέλος της Cewal, υπέστη σοβαρές ζημιές διαψεύδει επίσης τον ισχυρισμό αυτόν.

212 Τέταρτον, ως προς τον βαθμό συμμετοχής εκάστου των μελών, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή, η οποία δεν επέβαλε πρόστιμο ούτε στη Scandinavian West African Lines (στο εξής: Swal) ούτε στη CMZ, ωστόσο πλειοψηφούσα στα πλαίσια της διασκέψεως, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Επίσης, η CMB φέρει το 95 % του συνολικού ποσού του προστίμου, ενώ το μερίδιό της στο pool των εσόδων της διασκέψεως αντιπροσωπεύει μόνο ποσοστό 30 έως 35 %. Εξάλλου, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη της ως ελαφρυντικό την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και τη μείωση του όγκου των μεταφερομένων από τη Cewal φορτίων (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαρτίου 1980, 154/78, 205/78, 206/78, 226/78 και 227/78, 228/78, 263/78, 264/78, 31/79, 39/79, 83/79 και 85/79, Valsabbia κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 489, σκέψεις 156 έως 158). Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή έπρεπε να αναφερθεί, τηρουμένων των αναλογιών, στις αρχές που εφαρμόζονται στους συνεταιρισμούς, σύμφωνα με τις οποίες το επιβαλλόμενο πρόστιμο λαμβάνει υπόψη του τα κέρδη που τα μέλη εισπράττουν από τον συνεταιρισμό [απόφαση 86/596/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 26ης Νοεμβρίου 1986, σχετική με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.204 — Meldoc) (ΕΕ L 348, σ. 50)]. Πράγματι, κατά τις προσφεύγουσες, η επιβολή υψηλού προστίμου στη CMB είχε ως μόνο πραγματικό σκοπό να αντισταθμίσει για λόγους πολιτικής το επιβληθέν σε γαλλική εφοπλιστική εταιρία πρόστιμο (προαναφερθείσα απόφαση 92/262, της 1ης Απριλίου 1992).

- 213 Πέμπτον, ως προς τη διάρκεια των παραβάσεων, οι προσφεύγουσες, όσον αφορά τη συμφωνία με τον Ogefrem, αμφισβητούν τον ισχυρισμό που περιέχεται στο σημείο 115 της αποφάσεως, σύμφωνα με τον οποίο η κατάχρηση διαρκεί ενόσω δεν καταγγέλλεται η συμφωνία. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, εφόσον ο κανονισμός 4056/86 άρχισε να ισχύει από 1ης Ιουλίου 1987, η δε συμφωνία συνήφθη τον Δεκέμβριο του 1985, η Επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να επιβάλει πρόστιμο. Επιπλέον, υποστηρίζουν ότι η διάρκεια αυτή μπορούσε να μειωθεί, εάν η Επιτροπή είχε ενεργήσει με την απαιτούμενη επιμέλεια (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, Commercial solvents κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 113). Εξάλλου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να σταματήσει την περιοδο αναφοράς για τα μαχητικά πλοία στον Νοέμβριο του 1989, εφόσον στηρίζεται σε έγγραφα το τελευταίο από τα οποία φέρει ημερομηνία 18 Μαΐου 1989 και άλλα πρακτικά αντιφάσκουν προς τον ισχυρισμό αυτό. Ως προς τις εκπτώσεις πίστεως, η απόφαση δεν μπορούσε συγχρόνως να διαπιστώνει, στο σημείο 115 του αιτιολογικού της αποφάσεως, ότι η πρακτική έλαβε τέλος τον Νοέμβριο του 1989 και να απευθύνει στις επιχειρήσεις σύσταση με την οποία τις καλούσε να εναρμονίσουν τις συμβάσεις πίστεως με τους όρους του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Η σχετικά σύντομη διάρκεια των παραβάσεων δεν δικαιολογεί το ύψος του επιβληθέντος προστίμου.
- 214 Έκτον, στην υπόθεση Τ-26/93, η προσφεύγουσα DAL υποστηρίζει ότι κανένα πρόστιμο δεν μπορούσε να της επιβληθεί για ενέργειες μεταγενέστερες της 1ης Απριλίου 1990. Ειδικότερα, την ημερομηνία αυτή η DAL είχε μεταβιβάσει τη θυγατρική της Woermann-Linie στη CMB.
- 215 Έβδομον, επειδή είναι πρόσφατη η εφαρμογή τόσο του κανονισμού 4056/86, του οποίου η ερμηνεία είναι επιπλέον λεπτή, όσο και της θεωρίας της συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως, κακώς η Επιτροπή δεν έδειξε μετριοπάθεια κατά τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου.
- 216 Όγδοον, ως προς τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου σε περίπτωση συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι μόνον ο κύκλος εργασιών της Cewal και όχι των μελών της έπρεπε να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου. Εξάλλου, μόνον ο κύκλος εργασιών στη σχετική αγορά είναι κρίσιμος.

- 217 Ένατον, κατά τις προσφεύγουσες, κανένα πρόστιμο δεν μπορούσε νομίμως να τους επιβληθεί, γιατί δεν ήταν οι αποδέκτες της γνωστοποίησης των αιτιάσεων. Το γεγονός ότι κανένα πρόστιμο δεν μπορούσε να επιβληθεί στη Cewal, η οποία δεν έχει νομική προσωπικότητα, δεν απήλλασε την Επιτροπή, κατά τις προσφεύγουσες, από την υποχρέωση να κοινοποιήσει τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων στις επιχειρήσεις και να διευκρινίσει ότι τους επιβλήθηκε πρόστιμο.
- 218 Δέκατον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να λάβει υπόψη της το νομοθετικό πλαίσιο και το οικονομικό περιβάλλον εντός του οποίου εντάσσονται οι προσαπτόμενες πρακτικές (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73, και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 613 έως 620) και επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, την ύπαρξη νομίμως παραχωρηθέντος αποκλειστικού δικαιώματος. Επιπλέον, η Επιτροπή, μη τηρώντας τις δεσμεύσεις που ανέλαβε με τη δήλωσή της σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 86 στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών (ΕΕ 1981, C 339, σ. 4), παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισης.
- 219 Τέλος, οι προσφεύγουσες θεωρούν υπερβολικό το προβλεπόμενο στο άρθρο 7 της αποφάσεως επιτόκιο σε περίπτωση καθυστέρησης της πληρωμής, ήτοι 13,25 %, και ζητούν από το Πρωτοδικείο να ορίσει χαμηλότερο επιτόκιο.
- 220 Η Επιτροπή εμμένει στον σοβαρό και προμελετημένο χαρακτήρα των προβαλλομένων παραβάσεων, με τις οποίες τα μέλη της Cewal εκ προθέσεως επιδίωξαν τον εξοβελισμό ανταγωνιστή.
- 221 Μολονότι δέχεται ότι οι καταγγελίες είχαν γενικό χαρακτήρα, η Επιτροπή αντιθέτως αμφισβητεί ότι τα μέλη της διασκέψεως συνεργάστηκαν συστηματικά.
- 222 Ως προς τον υπολογισμό των προστίμων, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι επέβαλε πρόστιμο χωριστά σε κάθε επιχείρηση και δεν προσδιόρισε ένα συνολικό ποσό το οποίο κατένειμε στη συνέχεια. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η γνωστοποίηση των αιτιάσεων, η οποία υπεδείκνυε τον κίνδυνο επιβολής προστί-

μου, εστάλη σε κάθε μέλος της Cewal. Επομένως, κάθε μέλος μπορούσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις του και να προβάλλει την άποψή του. Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, ελλείψει νομικής προσωπικότητας της Cewal, η διατύπωση αιτιάσεων εναντίον της εμπεριέχει κατ' ανάγκη τη διατύπωση αιτιάσεων εναντίον των μελών της.

223 Στην περίπτωση της CMB, για την επιβολή του υψηλού προστίμου ελήφθη υπόψη ο βασικός ρόλος που διεδραμάτισε στα πλαίσια των παραβάσεων, στοιχείο το οποίο είναι προσφορότερο από το μερίδιο της CMB στο pool των εσόδων της διασκέψεως. Η Επιτροπή έλαβε ως σημείο αναφοράς τον κύκλο εργασιών για τις μεταφορές γραμμής του ομίλου CMB το 1991, ο οποίος αποτελεί το μέσον μεταξύ του κύκλου εργασιών των γραμμών με το Ζαΐρ και του συνολικού κύκλου εργασιών. Στην περίπτωση των τριών άλλων επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του λιγότερου σημαντικού ρόλου τους στα πλαίσια της διασκέψεως, το επιβληθέν πρόστιμο καθορίστηκε κατ' αποκοπήν και κατά τρόπο συμβολικό, χωρίς άμεση σχέση με τον κύκλο εργασιών. Η οικονομική κατάσταση κάθε επιχειρήσεως ελήφθη δεόντως υπόψη, όπως μαρτυρεί το γεγονός ότι κανένα πρόστιμο δεν επιβλήθηκε στη CMZ η οποία αντιμετώπιζε σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Ως προς την πτώση του όγκου των μεταφερομένων εμπορευμάτων, αυτή αφορά μόνο τα έτη 1991 και 1992 και, καθ' ομολογία των προσφευγουσών, οφείλεται στην πολιτική κρίση στο Ζαΐρ.

224 Επιπλέον, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το γεγονός ότι δεν επιβλήθηκε κανένα πρόστιμο στη Swal και στη CMZ δεν συνιστά δυσμενή διάκριση. Η Swal από το 1984 δεν διαδραμάτισε κανένα ενεργό ρόλο στις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ Ευρώπης και Ζαΐρ. Ως προς τη CMZ, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η οικονομική της κατάσταση ήταν καταστροφική, ότι τα πλοία της είχαν κατασχεθεί και πωληθεί και είχε παύσει κάθε εκμετάλλευση, το δε μερίδιό της στις μεταφορές εξασφαλιζόταν από άλλες εταιρίες της διασκέψεως, με την καταβολή προμηθείας για κάθε μεταφορά εμπορευμάτων που πραγματοποιούνταν με φορτωτική εκδοθείσα από αυτήν.

225 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η απόφαση επεξηγεί επαρκώς πώς προσδιορίστηκε η διάρκεια των παραβάσεων. Κατά την Επιτροπή, το χρονικό διάστημα μεταξύ της αποκαλύψεως των παραβάσεων και της γνωστοποίησεως των αιτιάσεων και κατόπιν μεταξύ αυτής και της εκδόσεως της αποφάσεως δεν είναι υπερβολικό.

- 226 Κατά την Επιτροπή, η εφαρμογή του κανονισμού 4056/86 εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού. Επομένως, οι προσαπτόμενες πρακτικές δεν αποτελούσαν κάτι το καινούργιο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει τη μείωση του ύψους του προστίμου. Η Επιτροπή φρονεί επίσης ότι η έννοια της συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως είναι γνωστή και έχει ήδη εφαρμοστεί και στον ειδικό τομέα των ναυτιλιακών διασκέψεων (προμνησθείσα απόφαση 92/262, της 1ης Απριλίου 1992).
- 227 Το γεγονός ότι, για τον καθορισμό του ύψους του επιβλητέου προστίμου στην προκειμένη περίπτωση, ελήφθη υπόψη το ποσό που επιβλήθηκε στα πλαίσια άλλης υποθέσεως ανάγεται, κατά την Επιτροπή, στα πλαίσια της χρηστής διοικήσεως και δεν μπορεί να ερμηνεύεται ως ένδειξη πολιτικής βουλήσεως.
- 228 Τέλος, η καθής υποστηρίζει ότι ο προσδιορισμός επιτοκίου υπερημερίας είναι ζήτημα άσχετο με τη νομιμότητα της αποφάσεως. Εξάλλου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το οριζόμενο στο άρθρο 7 της αποφάσεως επιτόκιο είναι εύλογο και υπογραμμίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, έχουν ληφθεί χαριστικά μέτρα υπέρ των προσφευγουσών.
- 229 Οι παρεμβαίνουσες δεν υπέβαλαν παρατηρήσεις ως προς τα επικουρικά αιτήματα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 230 Καταρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21 του κανονισμού 4056/86, το Δικαστήριο αποφαινεται κατά πλήρη δικαιοδοσία, κατά την έννοια του άρθρου 172 της Συνθήκης, επί των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμο.

- 231 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα επιβληθέντα με το άρθρο 6 της αποφάσεως πρόστιμα αφορούν μόνον τις καταχρηστικές πρακτικές που προσάπτονται στα μέλη της Cewal. Δεδομένου ότι οι πρακτικές αυτές τέθηκαν σε εφαρμογή με σκοπό τον εξοβελισμό του μοναδικού ανταγωνιστή που υπήρχε στην αγορά, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι οι προσφεύγουσες αβασίμως αρνούνται την ύπαρξη προθέσεως και τη βαρύτητα των παραβάσεων.
- 232 Δεύτερον, ως προς τον υπολογισμό του προστίμου, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, ελλείψει νομικής προσωπικότητας της διασκέψεως, η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να επιβάλλει πρόστιμο στα μέλη της Cewal αντί στην ίδια τη διάσκεψη. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, πλην της Cewal, κάθε μέλος της διασκέψεως ήταν αποδέκτης της γνωστοποίησης των αιτιάσεων. Υπ' αυτές τις συνθήκες, και ενόψει της ελλείψεως νομικής προσωπικότητας της Cewal, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, ακόμη και αν η γνωστοποίηση των αιτιάσεων δεν ανέφερε τη δυνατότητα επιβολής προστίμου στη Cewal για τις καταχρηστικές πρακτικές, οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν να αγνοούν ότι διέτρεχαν τον κίνδυνο να επιβληθεί ενδεχομένως πρόστιμο σ' αυτές αντί στη διάσκεψη.
- 233 Στην υπόθεση Τ-24/93, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή, μη επιλέγοντας τον κατάλληλο κύκλο εργασιών, επέβαλε πρόστιμα υψηλότερα από το ανώτατο όριο του 10 % που αναφέρει το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα που μπορούν να ανέλθουν μέχρι το 10% «του ποσού που αντιστοιχεί στον κύκλο εργασιών της προηγούμενης εταιρικής χρήσεως κάθε μιας από τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην παράβαση», ιδίως όταν, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διαπράττουν παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης. Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, είναι θεμιτό, για τον καθορισμό του προστίμου, να λαμβάνεται υπόψη τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης, που αποτελεί ένδειξη, έστω και κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως και το οποίο μπορεί συνεπώς να παράσχει κάποια ένδειξη όσον αφορά την έκταση της παραβάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1994, Τ-77/92, Parker Pen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-549, σκέψη 94). Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η νομολογία αυτή μπορεί να εφαρμοσθεί στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι οι διατάξεις του άρθρου 19 του κανονισμού 4056/86 είναι, ως προς το σημείο αυτό, πανομοιότυπες με τις διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή, επιλέγοντας ως σημείο αναφοράς τον κύκλο εργασιών της CMB για τις θαλάσσιες μεταφορές γραμμής το 1991, δεν παρέβη το άρθρο 19 του κανονισμού 4056/86. Δεδομένου ότι το επιβληθέν πρόστιμο αντιπροσωπεύει το 1,4 % αυτού του κύκλου εργασιών, η Επιτροπή δεν υπερέβη το προβλεπόμενο στο άρθρο 19 του κανονισμού ανώτατο όριο.

- 234 Ως προς τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν οι προσφεύγουσες σχετικά με τη δυσμενή διάκριση την οποία υπέστησαν, το Πρωτοδικείο επισημαίνει καταρχάς ότι στηρίζονται κυρίως στο ότι, κατά τις προσφεύγουσες, τα πρόστιμα έπρεπε να καθοριστούν σύμφωνα με το μερίδιο καθεμιάς στο pool των εσόδων της Cewal. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Όταν προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις δεν συμμετείχαν στην παράβαση στον ίδιο βαθμό, η αναφορά στο σταθερό μερίδιο καθεμιάς στο pool των εσόδων θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοήσει εκείνες που συμμετείχαν στην παράβαση σε μεγάλο βαθμό και να πλήξει εκείνες των οποίων η συμμετοχή είναι μικρότερη. Επομένως, εκ μόνου του γεγονότος ότι έλαβε μάλλον υπόψη της τον βαθμό συμμετοχής των επιχειρήσεων παρά το μερίδιό τους στο pool των εσόδων, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 235 Εξάλλου, μόνον η διαπίστωση ότι το επιβληθέν στη CMB πρόστιμο είναι ουσιωδώς υψηλότερο του επιβληθέντος στις άλλες επιχειρήσεις δεν είναι, αυτή καθαυτή, ενδεικτική άνισης μεταχειρίσεως. Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της ότι η CMB ελέγχει σημαντικό μέρος των μεταφορών, οπότε ο αντίκτυπος των ενεργειών της στην αγορά είναι αισθητός, και ότι κατέχει καθοριστική θέση στα πλαίσια της Cewal. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει επιπλέον ότι, εφόσον το πρόστιμο έχει επίσης σκοπό να αποτρέψει τις επιχειρήσεις να διαπραττούν εκ νέου τις προσαπτόμενες παραβάσεις, η Επιτροπή νομίμως έλαβε υπόψη της ότι τα πλοία που εκμεταλλευόταν ο όμιλος CMB μετέφεραν, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, το σύνολο σχεδόν των φορτίων της διασκέψεως. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η Επιτροπή, επιβάλλοντας στη CMB πρόστιμο σημαντικά υψηλότερο από το επιβληθέν στις άλλες επιχειρήσεις, δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 236 Επιπλέον, στον βαθμό που από το 1984 η Swal παραχωρούσε υπεργολαβικά τα δικαιώματά της σε άλλα μέλη της διασκέψεως, οπότε τα φορτία της στην πραγματικότητα μεταφέρονταν από αυτά, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εφοπλιστική αυτή επιχείρηση δεν είχε διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις παραβάσεις και ορθώς αποφάσισε, χωρίς να παραβιάσει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, ότι κατά συνέπεια δεν έπρεπε να της επιβληθεί κανένα πρόστιμο.
- 237 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή, χωρίς να αμφισβητεί ότι η CMZ συμμετείχε στις προσαπτόμενες παραβάσεις, έκρινε ότι έπρεπε να μην της επιβληθεί πρόστιμο, λόγω των σοβαρών δυσχερειών που αντιμετώπιζε. Ειδικότερα, η Επιτροπή διαπίστωσε, πράγμα που οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν, ότι η CMZ αναγκάστηκε να εκποιήσει τα πλοία της. Μη δια-

θέτοντας πλέον σκιάφη, η CMZ δεν ασκούσε πλέον καμιά δραστηριότητα στον τομέα των θαλασσίων μεταφορών. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι ορθώς η Επιτροπή αποφάσισε να μην επιβάλει πρόστιμα στη CMZ, χωρίς να παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον καμιά από τις προσφεύγουσες δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι βρίσκεται σε κατάσταση όμοια με εκείνη της CMZ.

238

Τέλος, ως προς το επιχείρημα που αντλείται από τη φερομένη κατάχρηση εξουσίας, σύμφωνα με το οποίο το επιβληθέν στην προκειμένη περίπτωση πρόστιμο είχε ως μόνο σκοπό να επιτύχει πολιτική αντισταθμίση με την προμνησθείσα απόφαση 92/262, της 1ης Απριλίου 1992, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μια πράξη εκδίδεται κατά κατάχρηση εξουσίας όταν από αντικειμενικές, κρίσιμες και συγκλίνουσες ενδείξεις προκύπτει ότι εκδόθηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό άλλο εκτός του υπ' αυτής αναφερομένου (ιδίως απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, Τ-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-917, σκέψη 68). Αυτό δεν θα μπορούσε να συμβαίνει στην υποθετική περίπτωση που η Επιτροπή, κατά τον καθορισμό του ύψους του επιβληθέντος σε εφοπλιστική επιχείρηση προστίμου, ελάμβανε υπόψη το πρόστιμο που επέβαλε, λίγους μήνες νωρίτερα, σε άλλη επιχείρηση του τομέα των θαλασσίων μεταφορών, διασφαλίζοντας έτσι τη συνοχή κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού.

239

Τρίτον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, στον βαθμό που οι καταγγελίες που δημιούργησαν την υπόθεση αυτή παρουσίαζαν γενικό χαρακτήρα, οπότε οι τελικώς προσαπτόμενες στην απόφαση πρακτικές δεν ήταν εξακριβωμένες, δεν μπορεί να προσάπτεται στα μέλη της Cewal ότι δεν έθεσαν τέρμα στις πρακτικές ήδη από την κατάθεση των καταγγελιών αυτών, αντιθέτως προς όσα αναφέρει το σημείο 104 της αποφάσεως. Επομένως, το Πρωτοδικείο φρονεί, κατ' ενάσκηση της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας, ότι το ύψος του επιβληθέντος σε καθεμιά από τις προσφεύγουσες προστίμου πρέπει να μειωθεί. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η προβαλλομένη συνεργασία των προσφευγουσών με την Επιτροπή. Συναφώς, η εναρμόνιση των συμβάσεων πίστωσης με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού δεν ασκεί επιρροή, καθόσον κανένα πρόστιμο δεν επιβλήθηκε για τον λόγο αυτόν. Ομοίως, το γεγονός ότι η Cewal βοήθησε την Επιτροπή στις διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες ή τον ΟΟΣΑ δεν ασκεί καμιά επιρροή επί του ύψους του επιβληθέντος προστίμου για τρεις παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης. Τέλος, καθόσον υποτίθεται ότι το πρόστιμο επιβλήθηκε για δεδομένη περίοδο, το γεγονός μόνο ότι οι επίδικες πρακτικές έπαυσαν μετά την περίοδο αυτή δεν αρκεί για να αποδειχθεί οποιαδήποτε συνεργασία με την Επιτροπή.

240 Τέταρτον, ως προς τη διάρκεια των παραβάσεων, οι προσφεύγουσες προβάλλουν χωριστά επιχειρήματα για καθεμιά από τις προσαπτόμενες καταχρήσεις.

241 Ως προς τη συμφωνία Cewal-Ogefrem, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, στο σημείο 115 της αποφάσεώς της, η Επιτροπή έκρινε ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό των προστίμων αρχίζει την 1η Ιουλίου 1987, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 4056/86, και λήγει την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, καθόσον η συμφωνία ουδέποτε καταγγέλθηκε από τη Cewal. Επομένως, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα *ratione temporis* για να επιβάλει πρόστιμο, καθόσον ακριβώς δεν έλαβε υπόψη της την περίοδο πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 4056/86. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι δεν μπορεί να επιβληθεί κύρωση για παράβαση του άρθρου 86 παρά μόνον εφόσον η παράβαση αυτή έχει προσηκόντως διαπιστωθεί (απόφαση BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 98). Στην προκειμένη περίπτωση, η προσαπτομένη κατάχρηση συνίσταται στην ενεργό συμμετοχή στην εφαρμογή της συμφωνίας και στις επανειλημμένες αξιώσεις για αυστηρή τήρησή της με σκοπό τον εξοβελισμό των G και C. Από κανένα όμως στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή μπόρεσε προσηκόντως να διαπιστώσει ότι η παράβαση συνεχιζόταν ακόμη τον Δεκέμβριο του 1992. Ειδικότερα, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η συμφωνία συνεργασίας, μολονότι τυπικώς δεν καταγγέλθηκε, εντούτοις παρέμεινε νεκρό γράμμα. Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει των στοιχείων που διαθέτει το Πρωτοδικείο, και ιδίως ενόψει των πρακτικών της συνεδριάσεως των διευθυντών των μελών της Cewal της 21ης Σεπτεμβρίου 1989, και στο πλαίσιο της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη λήγει τον Σεπτέμβριο του 1989. Επομένως, το επιβληθέν πρόστιμο πρέπει να μειωθεί.

242 Όσον αφορά τα μαχητικά πλοία, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο για την περίοδο μέχρι τον Νοέμβριο του 1989, ενώ το τελευταίο έγγραφο στο οποίο στηρίζεται, με ημερομηνία 18 Μαΐου 1989, αναφέρει ότι η πρακτική έπρεπε να παύσει τον Σεπτέμβριο του 1989. Εντούτοις, από πρακτικά του Zaïre Pool Committee, της 18ης Σεπτεμβρίου 1989, τα οποία μνημονεύονται στην απόφαση για άλλο λόγο, και από πρακτικά του Zaïre Action Committee της 11ης Οκτωβρίου 1989, τα οποία δεν μνημονεύονται στην απόφαση και επισυνάπτονται στο υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής, προκύπτει ότι οι πρακτικές αυτές συνεχίστηκαν, αν και κατά τρόπο λιγότερο τακτικό, τουλάχιστον κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους 1989. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας, φρονεί ότι δεν πρέπει να μειώσει το ύψος του προστίμου ως προς αυτό.

243 Όσον αφορά τις συμβάσεις πίστωσης, οι προσφεύγουσες επικαλούνται την ύπαρξη αντιφάσεως μεταξύ του σημείου 115 του αιτιολογικού της αποφάσεως και του άρθρου 5 της αποφάσεως. Συναφώς, διαπιστώνεται ότι οι δύο αυτές διατάξεις αφορούν δύο διαφορετικά αντικείμενα. Συγκεκριμένα, το σημείο 115 του αιτιολογικού αφορά την περίοδο που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του επιβλητέου βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης προστίμου, ενώ το άρθρο 5 της αποφάσεως αφορά την παράβαση η οποία συνίσταται στο ασυμβίβαστο των συμβάσεων πίστωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 4056/86. Όπως όμως έχει ειπωθεί, οι δύο αυτές παραβάσεις είναι χωριστές.

244 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το επιχείρημα περί υπερβολικής διάρκειας της διοικητικής εξετάσεως από την Επιτροπή δεν μπορεί παρά να αφορά την περίοδο από την κατάθεση των καταγγελιών μέχρι τη γνωστοποίηση των αιτιάσεων, ήτοι από τον Ιούλιο του 1987 μέχρι τον Αύγουστο του 1990. Συγκεκριμένα, ενόψει των στοιχείων που έγιναν δεκτά ανωτέρω, καμία μεταγενέστερη περίοδος δεν ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου. Στην προκειμένη περίπτωση όμως, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, ενόψει της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, του αριθμού και της ποικιλίας των παραβάσεων, των οποίων η εξέταση έπρεπε να συνεχιστεί με βάση γενικές καταγγελίες, του αριθμού των ναυτιλιακών διασκέψεων και των εμπλεκόμενων ναυτιλιακών εταιριών, η διάρκεια της διαδικασίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί υπερβολική.

245 Τέλος, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι τα επιβληθέντα πρόστιμα δεν φαίνονται δυσανάλογα σε σχέση με τη σχετικά μακρόχρονη διάρκεια των παραβάσεων, η οποία κυμαινόταν ανάλογα με την περίπτωση από δεκαοκτώ έως περίπου τριάντα μήνες.

246 Στην υπόθεση T-26/93, η προσφεύγουσα DAL υπογραμμίζει ότι, εφόσον μεταβίβασε τη συμμετοχή της στη Woermann-Linie από 1ης Απριλίου 1990 και δεν ήταν πλέον μέλος της Cewal, δεν μπορεί να θεωρείται υπεύθυνη για κάθε κατάχρηση μετά την ημερομηνία αυτή. Ερωτηθείσα σχετικά από το Πρωτοδικείο στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, η Επιτροπή απάντησε ότι το επιβληθέν στην DAL πρόστιμο ορίστηκε κατ' αποκοπήν και δεν υπολογίστηκε λαμβάνοντας ευθέως υπόψη τη διάρκεια των παραβάσεων. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η αιτίαση αυτή δεν μπορεί παρά να αφορά τη σχετική με την εφαρμογή της συμφωνίας με τον Ogefrem καταχρηστική συμπεριφορά, τη μόνη πρακτική για την οποία η περίοδος που έπρεπε να ληφθεί υπόψη υπερέβαινε την ημερομηνία αυτή. Ενόψει της ανωτέρω σχέσεως 241, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι παρέλκει να αποφανθεί πλέον ως προς τον λόγο αυτό.

- 247 Πέμπτον, όσον αφορά τη φύση και την αξία των προϊόντων, μολονότι είναι αληθές, όπως αναφέρει η απόφαση, ότι είναι αδύνατο να προσδιοριστεί το μερίδιο αγοράς που θα είχαν οι G και C αν δεν υπήρχαν οι επίμαχες πρακτικές, εντούτοις οι προσαπτόμενες καταχρηστικές πρακτικές, οι οποίες τέθηκαν σε εφαρμογή με σκοπό τον εξοβελισμό του μοναδικού ανταγωνιστή, οπωσδήποτε είχαν ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση της διεισδύσεως του ανταγωνιστή αυτού στην αγορά. Στον βαθμό που η Cewal και η ανεξάρτητη εφοπλιστική επιχείρηση G και C ήταν οι μόνοι που παρενέβαιναν στις μεταφορές μεταξύ Βόρειας Ευρώπης και Ζαΐρ, από τις επίμαχες πρακτικές επηρεάστηκε το σύνολο της αγοράς. Το Πρωτοδικείο επισημαίνει εξάλλου ότι οι διάδικοι δεν αμφισβήτησαν την επίπτωση του ναύλου στις συναλλαγές εμπορευμάτων μεταφερομένων με πλοία της γραμμής. Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι επομένως δεν υπάρχει λόγος να μειώσει το επιβληθέν πρόστιμο.
- 248 Έκτον, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι ο στόχος των προσαπτομένων καταχρηστικών πρακτικών, ήτοι ο εξοβελισμός του μοναδικού ανταγωνιστή στην αγορά, δεν αποτελεί κάτι το καινούργιο στο δίκαιο ανταγωνισμού· επομένως, ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι δεν υπήρχε λόγος να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η απόφαση ήταν μία από τις πρώτες που εκδόθηκαν βάσει του κανονισμού 4056/86. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι, ενόψει της αποφάσεως 89/93/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικής με μια διαδικασία εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31. 906, Verge plat) (ΕΕ 1989, L 33, σ. 44), και του άρθρου 8 του κανονισμού 4056/86, ορθώς η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τον, φερόμενο ως νέο, χαρακτήρα της εννοίας της συλλογικής δεσπόζουσας θέσεως.
- 249 Έβδομον, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να επικαλούνται τη φερομένη νομίμως παραχωρηθείσα στη Cewal αποκλειστικότητα ούτε την ύπαρξη κανόνων τρίτης χώρας. Συγκεκριμένα, τέτοια στοιχεία, εκτός του ότι δεν αποδεικνύονται, ουδόλως μπορούν να δικαιολογήσουν τις ακολουθηθείσες πρακτικές και επομένως δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1063, σκέψη 118). Εξάλλου, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να προσάπτουν στην Επιτροπή ότι παραβίασε τις αρχές που η ίδια προσδιόρισε στην προμνησθείσα δήλωσή της περί της εφαρμογής του άρθρου 86 στις θαλάσσιες μεταφορές, δεδομένου ότι η δήλωση αυτή, η οποία δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα μεταξύ των προπαρασκευαστικών

πράξεων, αναφερόταν στην πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου για τον καθορισμό του τρόπου εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης στις θαλάσσιες μεταφορές (ΕΕ 1981, C 282, σ. 4) και δεν περιελήφθηκε εκ νέου κατά την έκδοση του κανονισμού 4056/86.

250 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κείμενο εκτός της αποφάσεως το επιτόκιο που ορίζεται ακριβώς στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 7 του διατακτικού. Επομένως, παραδεκτώς οι προσφεύγουσες αμφισβητούν το ύψος του επιτοκίου. Εντούτοις, οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η Επιτροπή, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς το επιτόκιο που εφαρμόζει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας στις πράξεις του σε ECU την πρώτη εργάσιμη ημέρα του μήνα κατά τη διάρκεια του οποία εκδόθηκε η απόφαση, προσαυξημένο κατά τρισήμισι ποσοστιαίες μονάδες, ήτοι 13,25 %, διέπραξε κάποιο σφάλμα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, και χωρίς να απαιτείται να εξετασθεί το έννομο συμφέρον των προσφευγουσών, δεδομένου ότι στην πραγματικότητα η Επιτροπή έλαβε υπέρ αυτών επιεικέστερα μέτρα, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών.

251 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, και ιδίως των σκέψεων 239 και 241 της παρούσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αποφαινεται, βάσει της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας που έχει, ότι το ποσό των επιβληθέντων προστίμων πρέπει να μειωθεί ως εξής:

- το πρόστιμο των 9 600 000 ECU που επιβλήθηκε στη CMB μειώνεται σε 8 640 000 ECU·
- το πρόστιμο των 200 000 ECU που επιβλήθηκε στην Dafra-Lines A/S μειώνεται σε 180 000 ECU·
- το πρόστιμο των 200 000 ECU που επιβλήθηκε στην DAL μειώνεται σε 180 000 ECU·
- το πρόστιμο των 100 000 ECU που επιβλήθηκε στη Nedlloyd μειώνεται σε 90 000 ECU.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 252 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εντούτοις, κατά την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Στην προκειμένη περίπτωση, οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν ως προς το σύνολο των κύριων αιτημάτων τους και ως προς σημαντικό μέρος των επικουρικών αιτημάτων τους. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν μπορεί να γίνει εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας. Επομένως, οι προσφεύγουσες πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα της καθής.
- 253 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες στην υπόθεση T-24/93 θα φέρουν εις ολόκληρον τα δικαστικά έξοδα των παρεμβάντων οι οποίοι υπέβαλαν σχετικό αίτημα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Οι υποθέσεις T-24/93, T-25/93, T-26/93 και T-28/93 συνενώνονται για την έκδοση της αποφάσεως.
- 2) Οι προσφυγές με τις οποίες ζητείται η ακύρωση της αποφάσεως 93/82/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450: Cewal, Cowac, Ukwal) και του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/32.448 και IV/32.450: Cewal) απορρίπτονται.

3) Το ύψος των επιβληθέντων με το άρθρο 6 της αποφάσεως αυτής προστίμων ορίζεται σε:

— **Compagnie maritime belge SA: 8 640 000 ECU,**

— **Dafra-Lines A/S: 180 000 ECU,**

— **Deutsche Afrika-Linien GmbH & Co.: 180 000 ECU,**

— **Nedlloyd Lijnen BV: 90 000 ECU.**

4) Οι προσφεύγουσες φέρουν το σύνολο των δικαστικών εξόδων της καθής. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες στην υπόθεση T-24/93 (Compagnie maritime belge SA και Compagnie maritime belge transports SA) θα φέρουν εις ολόκληρο το σύνολο των δικαστικών εξόδων των παρεμβάντων.

Briët

Lindh

Potocki

Moura Ramos

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Οκτωβρίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

C. P. Briët